

บทที่ 4

ผลการวิจัย

เนื้อหาบทนี้เป็น การนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนประชาบำรุง ตำบลตะโหมค อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง โดยวิธีการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ส่วนที่ 1 ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลจากวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

หลักสูตรเรื่องป่าของชุมชน

ส่วนที่ 3 ผลจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตร

ท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ส่วนที่ 4 การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

2. เงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

3. ผลจากการบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนของผู้ร่วมทีมวิจัยที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม

1. กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ส่วนที่ 1 ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในที่นี้เพื่อการรวบรวมและทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆ สำหรับการจัดกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยข้อมูลที่ศึกษาประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนประชาบำรุง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน ตะโหมค และการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับป่าของชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนประชาบำรุง ได้แก่ ประวัติโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พันธกิจ เป้าหมาย รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ

บูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ร่วมกับชุมชน และข้อมูลในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ป่าของชุมชน และพัฒนาการการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน

1.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนประชาบำรุง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้อักษรย่อ “ป.ช.” มีปรัชญาของโรงเรียนคือ การศึกษา เสริมปัญญา พัฒนาชนบท สีประจำโรงเรียนคือ สีแสด-ดำ ทำพิธีเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2522 จากการร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชน โดยการนำของท่านพระครูอุทิศกิจจาทร เจ้าอาวาสวัดตะโหมดร่วมกับกำนันเฉลียว ชนินทุททวงศ์ กำนันตำบลตะโหมด และประชาชนตำบลตะโหมด เนื่องจากสมัยก่อนตำบลตะโหมดอยู่ในพื้นที่ห่างไกลการศึกษา และมีระบบการคมนาคมที่ไม่สะดวก ประกอบกับทางวัดเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพราะเมื่อนักเรียนจบการศึกษาประถมปีที่ 6 ไปแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนต่อ ด้วยสาเหตุดังกล่าวเจ้าอาวาสวัดตะโหมดจึงได้ขอจัดตั้งโรงเรียนมัธยมแห่งนี้เป็นโรงเรียนประจำตำบล มีเนื้อที่ 38 ไร่ 3 งาน 83 ตารางวา ปัจจุบันมีสิ่งก่อสร้างประกอบด้วย อาคารเรียนถาวร 2 หลัง อาคารเรียนชั่วคราว 2 หลัง โรงฝึกงาน 2 หลัง บ้านพักครู 6 หลัง ห้องนํ้านักเรียน 3 หลัง สิ่งก่อสร้างอย่างอื่น เช่น หอประชุม บ้านพักนักเรียน โรงอาหาร โรงจอดรถนักเรียน หอพระประจำโรงเรียน อาคารศูนย์วัฒนธรรม ลานคอนกรีตอเนกประสงค์และสนามฟุตบอล โดยได้เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อ 21 พฤษภาคม 2522 (โรงเรียนประชาบำรุง, 2545)

ปัจจุบันโรงเรียนประชาบำรุงมีคณะครูอาจารย์ 27 คน และลูกจ้าง 3 คน จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2546 มีทั้งหมด 437 คน โดยมีนายสมคิด ทองสง เป็นผู้บริหารโรงเรียน

1.2 วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนประชาบำรุงมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปแก้ปัญหาและดำรงชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เกิดความรัก ห่วงเห่นในท้องถิ่นและชุมชน ใช้ทรัพยากรอย่างเห็นคุณค่า ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม จัดสภาพแวดล้อมซึ่งเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางชุมชน

1.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ให้เป็นคนซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีความรักสามัคคี มีวินัยในตัวเอง มีความรับผิดชอบ และเสียสละ
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา พัฒนาตนเองและสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักท้องถิ่น เห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

1.4 พันธกิจ

โรงเรียนประชาบำรุงได้กำหนดพันธกิจของโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทุกระดับ

2. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

4. เสริมสร้างสุขภาพกายและจิตที่ดี ปลอดภัยจากสารเสพติดและอบายมุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

5. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรักความหวงแหน ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

6. ประสานความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา

7. พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้

9. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

10. จัดทำแผนงานในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

11. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาสู่มืออาชีพ

1.5 เป้าหมาย

โรงเรียนประชาบำรุงได้จัดทำเป้าหมายของการศึกษาของโรงเรียนไว้ดังนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา พัฒนาตนเองและสังคมพึ่งตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. มีความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีความเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการสื่อสารและเทคโนโลยีอย่างฉลาด

3. มีลักษณะจำเป็นในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพกายที่ดี มีสุนทรียภาพทางด้านกีฬา ศิลปะ มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

4. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

5. มีความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ คุณค่าและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมทรัพยากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม

6. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

1.6 รูปแบบการจัดกระบวนการบูรณาการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ปัจจุบันโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งภายใน ระบบ และภายนอกระบบโรงเรียน เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษา 3 เช่น โครงการ TEMS มีวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนแบบ CBT (Content Based Instruction) ในวิชาภาษาอังกฤษ เป็นการสอนที่ยึดเนื้อหาเพื่อนำสู่ การเรียนรู้ทางภาษา เป็นการสอนแบบบูรณาการ 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยร่วม บูรณาการกับวิชาอื่นๆ แบบสหวิทยาการและแบบขนาน

1.7 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ร่วมกับชุมชน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ร่วมกับชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนใน เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ร่วมกิจกรรมของสถานวัดตะโหมด นำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมทาง ศาสนาในวันสำคัญ ร่วมกิจกรรมตักบาตรเทโว เชิญวิทยากรจากชุมชนมาสอนวิชาตะโหมดศึกษา และเป็นกรรมการเฝ้าระวังยาเสพติดในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นวิชา พระพุทธศาสนาได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดตะโหมดมาร่วมสอน และมีการจัดให้นักเรียนได้สอบ นักธรรมประจำปีสืบเนื่องติดต่อกันทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. 2522 ถึงปัจจุบัน (พันธวิ ฟ้าทอง (สัมภาษณ์), 15 กันยายน 2547)

1.8 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและ โรงเรียน ได้ประมวลสาระความรู้เรื่องป่าของชุมชนที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จัดอยู่ใน สาระเพิ่มเติม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตะโหมดศึกษา ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.9 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โรงเรียนประชาบำรุงจึงได้กำหนด โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาดังนี้

1.9.1 ระดับชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 2 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนคือ

- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

1.9.2 สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย

- ภาษาไทย
- คณิตศาสตร์
- วิทยาศาสตร์
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- สุขศึกษา
- ศิลปะ
- การงานพื้นฐานอาชีพ
- ภาษาต่างประเทศ

สาระทั้ง 8 กลุ่มสาระนี้เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่พัฒนาความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นทางสถานศึกษาได้กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองกับศักยภาพของผู้เรียน

1.9.3 สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

โรงเรียนประจำบุรีรัมย์ได้กำหนดสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด 7 กลุ่มสาระคือ

- ภาษาไทย
- คณิตศาสตร์
- วิทยาศาสตร์
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- ศิลปะ
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ภาษาต่างประเทศ

1.9.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถตามศักยภาพของตนเอง มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสู่โลกของการประกอบอาชีพและการมีงานทำ
- 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตั้งแต่ การศึกษา การวิเคราะห์ การวางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุง เน้นการทำงานกลุ่ม เช่น ลูกเสือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน

1.9.5 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประจำบารุง ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

1.9.6 เวลาเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

1.10 พัฒนาการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน

ในช่วงพ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 โรงเรียนประชาบำรุงได้มีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ซึ่งจัดทำโดยสนทนา เมืองสุข (2546) และการพัฒนาป่าของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน จัดทำโดยนงลักษณ์ รักเล่ง (2547) จากงานวิจัยดังกล่าวทำให้โรงเรียนและชุมชนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้โรงเรียนเริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของชุมชน ตลอดจนเห็นศักยภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน โดยพันทวี ฝึกทอง หนึ่งในครูผู้เข้าร่วมงานวิจัย กล่าวว่า “ตนเองได้เรียนรู้แนวการวางแผนการสอนที่ร่วมทำด้วยกันทั้งชุมชน ครู และนักเรียน ซึ่งต่างจากเดิมที่มีเพียงครูเป็นผู้คิดเพียงคนเดียว” การทำงานร่วมกันดังกล่าวทำให้ครูได้รู้จักคนในชุมชน เห็นความสามารถของคนในชุมชน และค้นพบแหล่งทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนการเรียนรู้แนวเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายมากกว่าการสอนแบบเดิมที่มีเพียงครูเป็นผู้ป้อนความรู้ให้นักเรียนเท่านั้น จากที่มีเพียงครูเพียงคนเดียวที่สนใจเข้าร่วมกระบวนการเริ่มมีครูท่านอื่นๆ สนใจและเริ่มเห็นความสำคัญของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น จากงานวิจัยดังกล่าวได้ก่อให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน กลุ่มนักเรียนที่ความสนใจและเกิดความตระหนักในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน เรียกว่า “กลุ่มต้นกล้า” และแหล่งเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน

2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนตะโหมด

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั่วไปของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจชุมชนตะโหมดมากยิ่งขึ้น โดยมีหัวข้อต่างๆ ดังนี้ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีในการอยู่ร่วมกับป่า และความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วม

2.1 ประวัติความเป็นมา (สภาพานวัดตะโหมด, 2545: 5-6)

คำว่า “ตะโหมด” จากข้อมูลการบอกเล่ามาจากคำว่า “ตระ” ซึ่งเป็นชื่อช่องเขาเป็นเส้นทางโบราณที่ใช้เดินทางจากอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ข้ามเทือกเขาบรรทัดที่ช่องเขาตระและออกสู่ช่องเขาหัวช้าง หรืออีกข้อมูลหนึ่งบอกว่าตะโหมดมาจากคำว่าโตะหมุด ซึ่งเป็นชื่อผู้นำชาวไทยมุสลิมคนแรกที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานเห็นได้จากหลักฐานหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับชื่อชาวไทยมุสลิม เช่น นาปะเจ๊ะ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดตะโหมด และ โคนสุหร่า เป็นที่ตั้งของวัดตะโหมดในปัจจุบันเช่นกัน จากข้อมูลการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ และ โบราณคดีที่ค้นพบ พบว่าชุมชนตะโหมดเป็นชุมชนที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น เช่น ร่องรอยเส้นทางค้าขายของชาวอินเดียซึ่งปัจจุบันนี้ชาวบ้านยังใช้เป็นเส้นทางเดินป่าล่าสัตว์และหาของป่าจากตะโหมดไปยังฝั่งตะวันตกของเทือกเขาบรรทัด และจากหลักฐาน โบราณคดี เช่น การขุดพบพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 20 เซนติเมตร เป็นศิลปะอู่ทอง แต่น่าเสียดายที่พระพุทธรูปเหล่านี้

ได้ถูกทำลายไปประมาณ พ.ศ. 2484 นอกจากนี้ยังได้มีการพบขวานหินขัดหรือขวานหินทุบ เปลือกไม้เพื่อนำมาทอผ้าอีกด้วย

2.2 วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีในการอยู่ร่วมกับป่า

ชาวชุมชนตะโหมดมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงกับป่ามาโดยตลอดเริ่มแรกจากการหักร้าง ถางพงเพื่อใช้เป็นที่เพาะปลูกโดยอาศัยลำน้ำที่เกิดจากเทือกเขาบรรทัด เพื่อการดำรงชีวิต ป่าเป็นทั้ง แหล่ง อาหาร ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต รายได้และประเพณีความเชื่อ

1. อาหารที่ขึ้นชื่อในตำบลตะโหมด ได้แก่ แกงไตปลาใบทันมา ข้าวยา แกงหยวก น้ำพริกใบทันมา แกงเลียง และยำหยวก (วรรณ ขุนจันทร์ (สัมภาษณ์), 4 พฤษภาคม 2547)

2. ยารักษาโรค ได้แก่ การรักษาโรคพยาธิ ประกอบด้วยการนำลูกสะบ้า ลูกสะวาด มาเผาไฟให้สุกแล้วนำไปกิน หากเป็นอัสมาที่เสียด้านคลุ้ม – ต้นกล้าแก้ร้อนใน เป็นต้น (กมล ขุนจันทร์ (สัมภาษณ์), 4 พฤษภาคม 2547)

3. เครื่องมือเครื่องใช้ในการชีวิตประจำวัน (สถานานวัดตะโหมด, 2543: 30- 39) ได้แก่

- เครื่องมือในการดักสัตว์และการประกอบอาชีพ เช่น ไซ คันเบ็ด ด้ามพร้า กรงนก เป็นต้น

- เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำมันยาง นำมาทำได้ เป็นต้น

- เครื่องใช้ส่วนตัว เช่น ยาสระผมทำมาจากย่านสะบ้าทุบให้

แตกสามารถนำไปใช้ได้เลย การแปรงฟันใช้เปลือกหมากตัดเป็นชิ้นนำมาถูฟัน เป็นต้น

- เครื่องจักสาน เช่น ไม้ไผ่นำมาทำเป็นกระด้ง ใบกระท้อนนำมาทำเป็นพัด ใบเตยนำมาสานเป็นเสื่อ

4. แหล่งรายได้ เป็นการหาของป่ามาขายหากเหลือจากการบริโภคใน ครัวเรือน เช่น หวาย ลูกปละ สะตอ ลูกเหียง น้ำมันยาง เป็นต้น (วรรณ ขุนจันทร์ (สัมภาษณ์), 4 พฤษภาคม 2547)

5. ประเพณีความเชื่อ เช่น ประเพณีย้อนยุค จัดขึ้นในคืนวันที่ 13 -14 เดือนเมษายนของทุกปี เป็นประเพณีที่ผู้ใหญ่ได้ร่วมกันแสดงวิถีชีวิตในอดีตให้ลูกหลานได้เห็น สภาพความเป็นอยู่ในอดีต เช่น การทำไร่ การทำน้ำมันยาง การดำข้าวเม่า เป็นต้น (วรรณ ขุนจันทร์ (สัมภาษณ์), 4 พฤษภาคม 2547)

3. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับป่าของชุมชน

สำหรับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับป่าของชุมชนที่ศึกษาได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ สภาพป่าไม้ รูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน และสภาพการเปลี่ยนแปลงของป่าของชุมชน

3.1 ลักษณะทางกายภาพ

ป่าของชุมชนตะโหมดมีพื้นที่ติดเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นเขาหินปูน อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของชุมชน มีเนื้อที่ป่าทั้งหมด 44,986 ไร่ มีหน่วยงานราชการคอยกำกับดูแลคือ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 15 ป่ามีลักษณะปกคลุมไปด้วยป่าดิบ

3.2 สภาพป่าไม้

สภาพป่าเป็นป่าเขตร้อนชื้น ชนิดดิบชื้น เป็นป่าที่เกิดขึ้นบริเวณที่มีฝนตกหนักตลอดปี ต้นไม้มีขนาดสูงใหญ่และมีพุ่มหนาทึบบริเวณลำต้นมีกล้วยไม้ เฟิร์น เกาะติดอยู่ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

3.3 รูปแบบการใช้ประโยชน์ป่าของชุมชน

รูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชนพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ยังมีการลักลอบเข้าไปหาของป่าหรือล่าสัตว์ ส่วนป่าที่เสื่อมโทรมทางราชการก็จะจัดปฏิรูปให้แก่ประชาชนต่อไป ส่วนในบริเวณที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดชาวบ้านสามารถเข้าไปเที่ยวชมบริเวณลานน้ำตกหม่อมจู้ยี้ได้

3.4 สภาพการเปลี่ยนแปลงป่าของชุมชน

สภาพการเปลี่ยนแปลงป่าของชุมชนพบว่ามี 2 สาเหตุ คือ เกิดจากการใช้ประโยชน์ของชาวบ้าน และจากนโยบายของทางภาครัฐ ดังนี้

3.4.1 การใช้ประโยชน์ของชาวบ้าน ปัจจุบันมีชาวบ้านบางส่วนลักลอบเข้าไปหาของป่าและล่าสัตว์ทำให้พื้นที่ป่าในบริเวณนี้ลดความอุดมสมบูรณ์ไปลงมาก และในเขตพื้นที่ป่าสงวนมีชาวบ้านบางส่วนได้เข้าไปสร้างบ้านเรือนและทำเกษตร เช่น การถางป่าเพื่อปลูกยางพารา เป็นต้น

3.4.2 นโยบายภาครัฐ จากนโยบายการพัฒนาของภาครัฐทำให้สภาพป่าของชุมชนเปลี่ยนไป เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการชลประทานเพื่อช่วยเหลือการทำนา ในเขตจังหวัดพัทลุงสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก

3.5 ความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วม

จากงานวิจัยที่ผ่านมาในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2546 ชุมชนตะโหมดได้มีโอกาสร่วมงานวิจัยกับนักศึกษาสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้แก่ งานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดทำโดยชัชวราภรณ์ นนทพุท (2546) งานวิจัยเรื่องการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดทำโดยปาริฉัตร วงศ์พานิช (2546) งานวิจัยเรื่องการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติโดยชุมชนกับโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นจัดทำโดยสนทญา เมืองสุข (2546) และงานวิจัยเรื่องงานวิจัยเรื่องการพัฒนาป่าของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจัดทำโดยนงลักษณ์ รักเล่ง (2547) การมีส่วนร่วมกระบวนการของงานวิจัยดังกล่าวทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าร่วมในกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การไปศึกษาดูงานและการเข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอกชุมชน รวมทั้งการทดลองใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์กับกลุ่มคนจากที่ต่างๆ ที่เข้าร่วมกระบวนการ อีกทั้งชุมชนยังได้เรียนรู้วิธีการสื่อความหมายในเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าของชุมชน ทำให้ผู้ทำหน้าที่สื่อความหมายและคณะกรรมการฯ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการและเนื้อหาที่จะสื่อเพื่อให้ผู้มาศึกษาธรรมชาติได้รับความรู้ และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของป่าให้มากที่สุด การทำงานกับบุคคลหลายฝ่ายทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เรื่องการวางแผนการทำงาน การจดบันทึก การสอบถามความคิดเห็น การรับฟังความคิดของผู้อื่น เรียนรู้เทคนิคการระดมความคิด เนื่องจากกระบวนการของงานวิจัยมีขั้นตอนที่ต้องประชุมหลายครั้ง การประชุมแต่ละครั้งได้ใช้เทคนิคการประชุมหลายอย่าง เช่น การใช้แผนที่ทางความคิด เพื่อรวบรวมประเด็นที่มีการเสนอความคิดเห็น ซึ่งชุมชนได้นำเทคนิคการระดมความคิดในลักษณะนี้ไปใช้ในการประชุมอื่นๆ ได้เช่นกัน

ส่วนที่ 2 ผลจากการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ผลจากการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน เพื่อใช้กำหนดเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ประกอบด้วย 1) ผลการประชุมระดมความคิดในการทบทวนผู้เข้าร่วม ทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นและคณาจารย์ที่เข้าร่วม 2) ผลการทำแผนการเรียนรู้ 3) ผลการสร้างคู่มือ 4) ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน และ 5) ผลการประชุมวางแผนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและผลโดยย่อไว้ในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลของแต่ละขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
1. กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ส่วนที่ 1 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	11 พ.ย. 2546 – 11 ก.ย. 2547	การลงพื้นที่ ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต	เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และรวบรวมข้อมูลต่างๆ สำหรับการจัดกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	ข้อมูลที่ได้ประกอบด้วย 1. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนประชาบำรุง 2. ข้อมูลพื้นฐานชุมชนตะโหมด 3. ข้อมูลพื้นฐานป่าของชุมชน
ส่วนที่ 2 การวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน 1. การประชุมเพื่อทบทวนและเลือกผู้เข้าร่วมเพิ่มเติม	30 ม.ค.2547	เวทีการประชุมระดมความคิด	1. เพื่อทบทวน และเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วม ตลอดจนเลือกผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมตามความเหมาะสมสำหรับงานวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	1.ผู้เข้าร่วมได้เสนอแนะผู้ที่สามารถเข้าร่วมงานวิจัยท่านอื่นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ 1.1 ควรเชิญคณะครูระดับประถมศึกษาในพื้นที่ตำบลตะโหมดเข้าร่วมด้วย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
			2. เพื่อแนะนำทำความรู้จัก และทำความเข้าใจถึงงานวิจัยที่จะทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมงานวิจัย	1.2 ควรเชิญเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เช่น คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่เทศบาลด้วย 1.3 ในการประชุมครั้งต่อไปควรมีคณะครูจากทางโรงเรียนเข้าร่วมการประชุมด้วยทุกครั้ง 1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการนัดแนะถึงการประชุมครั้งต่อไป ควรประชุมที่โรงเรียนประชาบำรุง เพื่อความสะดวกแก่คณะครูและผู้เข้าร่วมท่านอื่น และเวลาในการประชุมควรจัดประชุมในตอนบ่าย เพราะตอนเช้าทางชุมชนต้องกรีดยังไม่สามารถมาประชุมได้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
2. การประชุมทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	22 ก.พ. 2547	เวทีการประชุมระดมความคิด	เพื่อทบทวนความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ของหลักสูตรเดิม ได้แก่ หัวเรื่องหลัก หัวเรื่องย่อย จุดประสงค์ และขอบเขตเนื้อหา ตลอดจนทบทวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้เสนอไว้ในการประชุมทบทวนผู้เข้าร่วม	ผู้เข้าร่วมร่วมสรุปขอบเขตเนื้อเรื่องในหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ได้เป็น 4 บท พร้อมกับสรุปจุดประสงค์ของแต่ละเนื้อหาย่อยให้สอดคล้องกัน
3. การค้นหารายวิชาเข้าร่วมบูรณาการ	9 มี.ค. 2547	ประชุมระดมความคิดทำแผนการเรียนรู้แต่ละรายวิชา	1. เพื่อค้นหารายวิชาที่สามารถเข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน 2. เพื่อชี้แจงรายละเอียดการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน 3. เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการค้นหารายวิชาที่ต้องการจะเข้าร่วมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	มีรายวิชาที่สามารถเข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน รวม 5 วิชา ได้แก่ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา และวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
4. การทำแผนการเรียนรู้	3 เม.ย. 2547	ประชุมระดมความคิด	เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องป่าของชุมชน	ได้แผนการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษา
	7 เม.ย.2547	ประชุมระดมความคิด	เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องป่าของชุมชน (ต่อ)	ได้แผนการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ และภาษาไทย
	21 เม.ย. 2547	ประชุมระดมความคิด	เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องป่าของชุมชน (ต่อ)	ได้แผนการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา และ วิชาภาษาอังกฤษ
5. การสร้างคู่มือการเรียนการสอนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	30 เม.ย. – 8 พ.ค. 2547	สร้างคู่มือ	เพื่อสร้างคู่มือสำหรับใช้ประกอบการบวนการเรียนการสอนเรื่องป่าของชุมชน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547	ได้คู่มือที่ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ บทเรียนเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย ลักษณะป่าของชุมชนตะไหมด การใช้ประโยชน์จากป่า และการอนุรักษ์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
6. การสร้างแบบทดสอบ วัดความรู้ ความเข้าใจ แบบ ประเมินความพึงพอใจ และ แบบสอบถามความคิดเห็น นักเรียน	10 พ.ค. – 15 พ.ค. 2547	สร้างแบบทดสอบ วัดความรู้ ความเข้าใจ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียน	เพื่อวัดความรู้สัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และ ประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ครู และชุมชน รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้	แบบทดสอบมีทั้งหมด 25 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค และ ง ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจ ภาพรวมของหลักสูตรแบบบูรณาการ ท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนของนักเรียน ครู และชุมชนหลังการทดลองใช้ และแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตร ท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนและกิจกรรมนอกห้องเรียน ณ แหล่งเรียนรู้ป่าของชุมชน มีระดับค่าให้เลือกตั้งแต่ 5 เท่ากับมากที่สุด 4 เท่ากับมาก 3 เท่ากับปานกลาง 2 เท่ากับน้อย และ 1 เท่ากับน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
7. การประเมินหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประเด็นที่ 1 โดยผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประชาบำรุง	20 พ.ค.- 27 พ.ค. 2547	การประเมินหลักสูตร	เพื่อตรวจสอบหลักสูตรในประเด็นเรื่องความสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรแกนกลางของกระทรวง ศึกษาธิการ ทั้งในด้านของเนื้อหา ความรู้ กิจกรรม หรือกระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม	ผู้ประเมินให้ความเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เพราะหลักสูตรใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปัจจุบันนั้นจะต้องอาศัยการบูรณาการในทุกกลุ่มสาระ และเน้นให้เด็ก ได้เรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
ประเด็นที่ 2 โดยผู้อำนวยการและศึกษานิเทศก์จังหวัดพัทลุงจำนวน 3 ท่าน	20 พ.ค. – 27 พ.ค. 2547	การประเมินหลักสูตร	เพื่อตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นในประเด็นเรื่องความเหมาะสมในแต่ละบทกับหัวเรื่องย่อย หัวเรื่องย่อยกับขอบเขตเนื้อหา หัวเรื่องย่อยกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามรายวิชาต่างๆ หัวเรื่องย่อยกับลักษณะ	ผลการประเมินหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.5 – 1.00 ซึ่งแสดงว่าเอกสารประกอบการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
			กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ หัวเรื่องย่อยกับวิชาต่างๆ ที่เข้าร่วมในการบูรณาการและภาพรวมของหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน	
8. การประชุมเพื่อเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน	28 เม.ย. 2547	การประชุมระดมความคิด	1. เพื่อเลือกกลุ่มทดลองที่จะใช้ในการวิจัย 2. เพื่อตกลงวัน และเวลาการสอนแบบบูรณาการ และกำหนดรูปแบบสำหรับกิจกรรมนอกห้องเรียน 3. เพื่อทบทวนและเตรียมความพร้อมของวิทยากรในแผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน และหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย	1. กลุ่มนักเรียนที่จะใช้เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง คือนักเรียนชั้น ม.1/1 2. เริ่มการเรียนการสอนแบบบูรณาการตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน – 31 สิงหาคม 2547 กิจกรรมเดินป่าใช้รูปแบบแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ 3. วิทยากรชุดเดิมในงานวิจัยของสนทญา เมืองสุข (2546)
ส่วนที่ 3 การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ - ในห้องเรียน	14 มิ.ย. – 30 ส.ค. 2545	ครูดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้	เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนตามแผนการ	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และเกิดความตระหนักเรื่องป่า

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
			เรียนการสอนที่ได้วางไว้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 110 คน	ของชุมชน ตลอดจนสามารถนำเสนอผลงานได้
- นอกสถานที่ ณ แหล่งเรียนรู้ป่าของชุมชน	3 ก.ค. 2547	เดินป่า	เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนตามแผนการเรียนการสอนที่ได้วางไว้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 110 คน	นักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนเนื่องจากได้เล่นเกม ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สามารถนำความรู้ที่ได้รับมานำเสนอเป็นผลงานได้
ส่วนที่ 4 การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร - ประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองโดยตรง	14 มิ.ย. และ 30 ส.ค. 2547	การทำแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน	เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้านได้แก่ - คะแนนก่อน และหลังใช้หลักสูตร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
				ใกล้ชิด ทำให้นักเรียนสามารถจดจำได้ดี เชื่อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน - ด้านทักษะพิสัย นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างน่าสนใจ และสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถนำเสนอผลงานที่ได้จากการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนได้ - นักเรียนมีความรู้สึกรักและหวงแหน และเห็นคุณค่าทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตัวเอง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
- ประเมินผลจากการระดมความคิด	11 ก.ย. 2547	ประชุมระดมความคิด	1. เพื่อร่วมกันรับทราบผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการไปใช้ปฏิบัติจริงจากการนำเสนอผลงานของนักเรียน 2. เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่า ช อ ง ชุมชนตั้งแต่การสร้างจนกระทั่งการนำหลักสูตรไปทดลองใช้	1. ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนมีความเหมาะสม 2. ที่ประชุมมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหลักสูตร โดยทั่วไปว่ามีความเหมาะสม 3. การพัฒนาหลักสูตรทั้งผู้บริหาร ครู และชุมชน ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอีกแต่อาจจะต้องปรับในส่วนของเนื้อหาและเพิ่มวิชาที่จะมาเข้าร่วมบูรณาการ
- แบบประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมของนักเรียน ครู และชุมชน	11 ก.ย. 2547	แบบประเมินความพึงพอใจ	เพื่อทราบความพึงพอใจของนักเรียน ครู และชุมชน ต่อหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการโดยภาพรวม	นักเรียน ชุมชน มีระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ส่วนครูมีระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยภาพรวมในระดับมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
- แบบสอบถามความคิดเห็น	11 ก.ย. 2547	แบบสอบถามความคิดเห็น	เพื่อทราบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน	นักเรียนมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ในบทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.2 ความเสื่อมโทรมของป่าไม้ทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติและมนุษย์ ในเรื่องกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.6
2. เงื่อนใจและปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	11 พ.ย. 46 – 11 ก.ย. 47	การสังเกต การสัมภาษณ์ การเข้าร่วมกิจกรรม และการระดมความคิด	เพื่อทราบเงื่อนใจและปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน	1. กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน 1.1 ปัจจัยและเงื่อนใจที่สนับสนุนต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน คือ - ฝ่ายโรงเรียน ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน 2) นโยบายของโรงเรียน 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
				- ฝ่ายชุมชน ได้แก่ การเข้ามาของกลุ่มองค์กรต่างๆ และการรวมกลุ่ม - ผู้วิจัย เงื่อนไขที่สำคัญ คือ การที่โรงเรียนประชาบำรุงเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 1.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน คือ - ฝ่ายครู ได้แก่ 1) ภาระงาน 2) คุหาความรู้เรื่องบูรณาการ 3) ทศนคติของครูต่อชาวบ้าน 4) ความไม่สามัคคีของครู และบุคลากรภายในโรงเรียน - ฝ่ายชุมชน ได้แก่ 1) ภาระงาน 2) เวลา 2. การนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการไปทดลองใช้ 2.1 ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนไปใช้ประกอบไปด้วย 1) แหล่งทรัพยากรภายในชุมชน 2) การจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 3) ผู้บริหาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
				2.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนไปใช้ คือ 1) การจัดตารางสอนหรือคาบเวลา 2) นักเรียนไม่เห็นคุณค่าในเรื่องใกล้ตัว 3) จำนวนนักเรียน 4) สภาพภูมิอากาศ 5) การคมนาคม และ 6) การประสานงาน
3. ผลจากการบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนของผู้ร่วมทีมวิจัยที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม	11 ก.ย. 2547	การสะท้อนความคิด	เพื่อทราบผลการเรียนรู้จากการบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนของผู้ร่วมทีมวิจัยที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม	ก. ชุมชน ได้ทบทวนความรู้เก่า ค้นคว้าหาความรู้เพิ่ม สามารถนำความรู้เรื่องบูรณาการไปใช้ในการทำงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และรู้สึกว่าคุณชุมชนมีค่า

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินการ
				ข. วิทยากร เรียนรู้การทำแผนการสอน การถ่ายทอดความรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับ ครู และนักเรียน ตลอดจน ภาคภูมิใจ ในการนำเสนอผลของ นักเรียน มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีความมั่นใจในการถ่ายทอด ความรู้ให้นักเรียน ค. ครู เรียนรู้ในเรื่องเทคนิคการสอน เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และค้นพบ แหล่งความรู้ซึ่งเป็นบุคคลในชุมชน สถานที่เรียนรู้

2.1 ผลการประชุมระดมความคิดการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ผลการประชุมระดมความคิดการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการประกอบด้วยการจัดประชุมระดมความคิดจำนวน 3 ครั้งคือ การประชุมเพื่อทบทวนและเลือกผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม การประชุมทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน และการประชุมค้นหารายวิชาที่เข้าร่วมการบูรณาการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การประชุมครั้งที่ 1 การประชุมเพื่อทบทวนและเลือกผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม
(วันที่ 30 มกราคม 2547)

กิจกรรม เป็นการประชุมระดมความคิดร่วมกันระหว่างครู ชุมชน และผู้วิจัย เพื่อทบทวนชื่อและจำนวนผู้เข้าร่วมตลอดจนเสนอแนะผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมจากงานวิจัยเดิมของสนทนา เมืองสุข (2546) เพื่อให้เหมาะสมกับการวางแผนบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้

ผลจากการประชุมทบทวนผู้เข้าร่วม

ผู้เข้าร่วมได้เสนอแนะผู้ที่สามารถเข้าร่วมการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนท่านอื่นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. ควรเชิญคณะกรรมการระดับประถมศึกษาในพื้นที่ตำบลตะโหมดเข้าร่วมด้วยเพราะจะได้พัฒนาโรงเรียนในระดับประถมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการบูรณาการการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กันด้วย
2. ควรเชิญเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เช่น คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่เทศบาลเข้าร่วมในกระบวนการด้วย เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
3. ในการประชุมครั้งต่อไปควรมีคณะครูจากทางโรงเรียนเข้าร่วมการประชุมด้วยทุกครั้ง เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน (ดูข้อสังเกต)
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการนัดแนะถึงการประชุมครั้งต่อไป ควรประชุมที่โรงเรียนประชาบำรุงเพื่อความสะดวกแก่คณะครูและผู้เข้าร่วมท่านอื่น และเวลาในการประชุมควรจัดประชุมในตอนบ่ายเพราะตอนเช้าทางชุมชนต้องกรีดยางไม่สามารถมาประชุมได้

จากข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมข้อ 1 และข้อ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อบุคคลดังกล่าวแล้วแต่เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นติดภารกิจ และเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนจึงไม่ได้เข้าร่วมการประชุมในงานวิจัยในครั้งนี้

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

การจัดประชุมในครั้งนี้เป็นวันที่มีการประชุมเกี่ยวกับเทศกาลที่มข้าวเม่าของศูนย์วัฒนธรรม ตำบลตะโหมดด้วย จึงทำให้มีผู้เข้าร่วมการประชุมมากกว่าปกติ ถือเป็นเรื่องที่ดีที่

จะได้เผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับรู้ถึงงานที่ผู้วิจัยทำ และได้เสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัย สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนชุมชน จำนวน 22 คน ชาวชุมชนที่มีความสนใจและเข้าร่วมรับฟังอีกจำนวน 4 คน และผู้วิจัย ในการประชุมครั้งนี้ไม่มีตัวแทนฝ่ายโรงเรียน เข้าร่วมเนื่องจากติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการได้ บรรยากาศในที่ประชุมเป็นไปอย่าง เป็นกันเองเพราะทุกคนต่างคุ้นเคยและรู้จักกันดี มีการพูดจาหยอกล้อกันอย่างสนุกสนานทำให้ บรรยากาศไม่ตึงเครียด การประชุมเป็นการพูดคุยกันเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน ต่างให้ความร่วมมือตั้งใจฟัง และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย รวมทั้งซักถาม ข้อสงสัยในที่ประชุมทันทีเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้วิจัย สังเกตเห็นว่าเมื่อมีการโต้เถียงกันทางความคิดในที่ประชุมแต่เมื่อเสร็จจากการประชุมผู้เข้าร่วมต่าง ฝ่ายต่างพูดคุยกันเป็นอย่างดีตามปกติ

การประชุมครั้งที่ 2 การประชุมทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน (วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2547)

กิจกรรม เป็นการประชุมทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนระหว่างชุมชน ครู และผู้วิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องย่อย จุดประสงค์ของแต่ละหัวเรื่อง ย่อย และขอบเขตเนื้อหา สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลจากการทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนจากงานวิจัยของสนทญา เมืองสุข (2546) เดิมมี 7 บท จากการระดมความคิดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนพบว่าควรปรับหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องย่อย จุดประสงค์ และขอบเขตเนื้อหาจากเดิมเป็นดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนตาม โครงสร้างของหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนเดิม

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย 1.1 ความหมาย และชนิดของป่าในประเทศไทย	เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชนิดและประเภทของป่าในประเทศไทยและเห็นความสัมพันธ์ความสำคัญของป่าต่อมนุษย์และสัตว์	ความหมายของป่า ชนิดและประเภทของป่าไม้ในประเทศไทย ปัจจัยที่ก่อให้เกิดป่าไม้ชนิดต่างๆ ความสำคัญของป่า	คงเดิม
1.2 องค์ประกอบของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. เรียบรู้ และ ทำ ความ เข้าใจ เกี่ยว กับ องค์ประกอบของป่า 2. เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของชุมชนกับป่าที่มีทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ 3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของป่า ทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ 4. เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. ความสัมพันธ์ของพืช สัตว์ ดิน และน้ำ 2. พันธุ์พืช-สัตว์คุณค่าของป่า (พืช สัตว์ ดิน และน้ำ) 3. การพึ่งพาระหว่างชุมชนกับองค์ประกอบของป่า 4. ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้แล้วเราจะรู้สึกรึ้อย่างไร	คงเดิม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
1.3 วิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	เพื่อให้ผู้รู้ถึงวิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	วิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	ขมมาจากบทที่ 5 เรื่องการจัดการป่าให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนหัวเรื่องย่อย 5.1
บทที่ 2 ลักษณะความเกื้อกูลของชุมชนกับป่าของชุมชน 2.1 ลักษณะทางกายภาพและประวัติความเป็นมาป่าของชุมชน	1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปที่เป็นป่าของชุมชนตะโหนด 2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจประวัติความเป็นมาตลอดจนการใช้ประโยชน์จากป่า	1. ลักษณะทางกายภาพของป่าของชุมชนตะโหนด 2. ประวัติความเป็นมาของป่าของชุมชนตลอดจนการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์	คงเดิม
2.2 ความเกื้อกูลของชุมชนกับป่า	1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเกื้อกูลกันของพืชและสัตว์กับชุมชน 2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความเกื้อกูลกันของพืชและสัตว์	1. พืชที่เกื้อกูลกับชุมชน ในแง่ของพืชที่เป็นอาหาร สมุนไพร และไม้ใช้สอย 2. ความเกื้อกูลกันของทั้งพืชและสัตว์ (ในรูปแบบของการพึ่งพากัน)	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อย 3.2

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
2.3 สภาพการดำรงชีวิตของทั้งพืชและสัตว์	1. เพื่อให้เข้าใจวงจรชีวิตของพืชและสัตว์ 2. เพื่อได้รู้จักชนิดของพืชและสัตว์	1. เรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์ เช่น แหล่งที่อยู่ ฤดูกาล ขยายพันธุ์ 2. อาหารของสัตว์ตลอดฤดูกาล 3. พืชอาหารในป่า 4. เรียนรู้เกี่ยวกับป่าไม้หรือพืชที่ชุมชนใช้อยู่เป็นประจำ เช่น พืชที่ใช้เป็นอาหารหรือไม้ที่ใช้สอย	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.3
2.4 อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ของคนในการอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือในการทำลายป่า	1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการอยู่ร่วมกับป่าในอดีต 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำอุปกรณ์บางอย่างได้	1. อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้อยู่ร่วมกับป่า 2. ทดลองทำอุปกรณ์ (เครื่องมือ) บางอย่างที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.5
2.5 วิธีการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน : การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์และถ่ายทอด	1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้ภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อนที่ใช้ชีวิตอยู่กับป่า	1. อุปกรณ์ที่ใช้ผลิตปัจจัย 4 2. การทำเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 3. การนำสมุนไพรมาใช้ในชีวิตประจำวัน	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
บทที่ 3 ผลดีและผลเสียของป่า 3.1 ผลดีของป่า	เพื่อให้รู้ความเชื่อมโยงของภูมิอากาศกับฤดูกาลและความสมดุลของป่าไม้และตัวป่า	1. ให้เห็นถึงความแตกต่างของการมีป่ากับการไม่มีป่า 2. ให้เห็นว่าถ้าป่าดี มีสัตว์ ถ้าป่าวิบัติ สัตว์ไม่มี	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.1
3.2 การใช้ประโยชน์จากป่า	1. เพื่อให้รู้และเข้าใจการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน 2. เพื่อให้รู้ปริมาณการบริโภคปัจจัย 4	1. การใช้ประโยชน์จากป่า หรือการดำรงชีวิตของคนในอดีตที่ก่อให้เกิดความเสียหาย 2. ชนิดของพืชและสัตว์ที่ควรอนุรักษ์ไว้และที่สูญพันธุ์แล้ว 3. การเกิดและการเสื่อมของป่า 4. ให้รู้จักรักษาต้นน้ำลำธาร 5. รู้จักแหล่งท่องเที่ยว	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.1
3.3 ผลเสียของป่า	เพื่อให้เข้าใจถึงผลเสียของป่า	ความคิดเชื่อมโยงหลากหลายแง่มุมต่างๆ ในการมองป่าไม้	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.1
3.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลดี และผลเสียของป่า	1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทั้งผลดีและผลเสียของป่าไม้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงผลดีและผลเสียของป่าไม้	เหตุผลในการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียของป่าไม้	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.1

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
บทที่ 4 สมุนไพรในป่าของชุมชน 4.1 ความหมายและประโยชน์ของสมุนไพร	เพื่อให้รู้ความหมาย ประเภท ที่อยู่และประโยชน์ของสมุนไพร	1. ความหมาย – ประเภทและที่อยู่ของสมุนไพร 2. ประโยชน์ของสมุนไพร	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.4 สมุนไพร
4.2 ชนิดและสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิด	เพื่อแยกประเภทให้รู้ถึงชื่อพื้นบ้านหรือชื่อท้องถิ่น ชื่อวงศ์ ชื่อวิทยาศาสตร์ แหล่งที่พบสภาพพื้นที่ และสรรพคุณได้	ให้รู้จักชื่อ ประเภท สรรพคุณ ประโยชน์และโทษของสมุนไพร	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.4 สมุนไพร
4.3 วิธีการอนุรักษ์ และการใช้สมุนไพรอย่างถูกวิธี	เพื่อให้สามารถบอกวิธีการใช้อย่างถูกต้อง ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้และเป็นการอนุรักษ์สมุนไพรได้	ให้เด็กๆ สามารถสัมผัสของจริงเพื่อการเรียนรู้วิธีการใช้สมุนไพรอย่างถูกต้อง วิธีการอนุรักษ์	ปรับไปอยู่บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวเรื่องย่อยที่ 3.4 สมุนไพร
บทที่ 5 การจัดสรรป่าให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน 5.1 วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	เพื่อให้รู้วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	วิธีการต่างๆ จัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	ปรับไปอยู่บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย หัวเรื่องย่อยที่ 1.3

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็น หลักสูตรบูรณาการ
5.2 วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต. ตะโหนด	เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่า	1. ให้รู้ถึงขอบเขตของป่า เช่น ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ 2. วิธีการดำเนินการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ใน ต.ตะโหนด	ปรับไปอยู่บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโหนด หัวเรื่องย่อยที่ 2.2
5.3 การรวมกลุ่มในการจัดสรรป่าใน ต. ตะโหนด	เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทราบแนวทางในการอนุรักษ์ป่าของแต่ละกลุ่ม	1. กลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนที่ช่วยอนุรักษ์ป่า เช่น กลุ่มสกลานวัดตะโหนด กลุ่มป่าชุมชนหัวช้าง กลุ่มลำเนาไพร เป็นต้น 2. ความเป็นมา การดำเนินงาน ระเบียบกฎเกณฑ์ กิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับของแต่ละกลุ่ม	ปรับไปอยู่บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโหนด หัวเรื่องย่อยที่ 2.3
บทที่ 6 ความเสื่อมโทรมของป่าทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติและมนุษย์ 6.1 สาเหตุและผลกระทบจากการทำลายป่า	เพื่อให้เด็กทราบถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม โดยการทำของมนุษย์ และธรรมชาติ	1. ความไม่สมดุลของธรรมชาติ เช่น สาเหตุของการเกิดน้ำท่วม สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยแล้ง และสาเหตุที่ทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น (น้ำในแหล่งน้ำมีอุณหภูมิสูงขึ้นด้วย) 2. ผลจากความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มองการณ์ไกล ขาดวิสัยทัศน์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ที่ผิดวิธี เป็นต้น	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.2

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา	การปรับเปลี่ยนเมื่อเป็นหลักสูตรบูรณาการ
6.2 ผลต่อเนื้องที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของป่า	1. เพื่อให้เรียนรู้ถึงความสมดุลของธรรมชาติ 2. เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ 3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของการปลูกป่า 4. เพื่อให้รู้โทษของการขาดปัจจัย 4	1. ผลต่อเนื้องของการเกิดภัยธรรมชาติ (อุทกภัย) การพังทลายของดินเนื่องจากไม่มีรากไม้ยึดเหนี่ยว 2. การหายไปของสัตว์หรือพืชที่เก็บเกี่ยวจากป่าเนื่องมาจากการทำลายป่า 3. ผลกระทบต่อพืชชั้นล่าง ทำให้เกิดความเสียหาย 4. การไม่สามารถเพาะปลูกได้	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.2
บทที่ 7 การอนุรักษ์ป่า 7.1 ความหมายและประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่า	เพื่อให้รู้ความหมายและประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าไม้	1. ความหมายของการอนุรักษ์ป่าไม้ 2. ประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าไม้	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.3
7.2 วิธีการอนุรักษ์ป่า	เพื่อไม่ให้มีการทำลายป่า ให้รู้ถึงประโยชน์ และคุณค่าของป่า	ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ ทั้งพืชและสัตว์ เช่น การจัดอบรมให้เกิดการเรียนรู้ถึงการอนุรักษ์ป่าไม้	ปรับไปอยู่บทที่ 4 การอนุรักษ์ หัวเรื่องย่อยที่ 4.3

หมายเหตุ: โครงสร้างหลักสูตรเดิม (บทที่ และหัวเรื่องย่อย จุดประสงค์ และขอบเขตเนื้อหา) มาจากงานวิจัยของสนทญา เมืองสุข (2546) ส่วนการปรับเปลี่ยนมาจากขั้นตอนการทบทวนหลักสูตรซึ่งดำเนินการโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุปการปรับเปลี่ยนหลักสูตร มีการปรับหัวเรื่องหลักเป็น 4 บท โดยยุบหัวเรื่องหลักที่มีจุดประสงค์ และขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนศึกษาเหมือนกันเป็นเรื่องเดียวกัน

จากการทบทวนและปรับเปลี่ยนหลักสูตรดั้งเดิมที่กล่าวสรุปไว้ในตารางที่ 3 ข้างต้นทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนแบบบูรณาการดังมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนที่จะนำไปบูรณาการ

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย 1.1 ความหมายและชนิดของป่าในประเทศไทย	เพื่อให้ นักเรียน ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับป่า และสามารถแยกชนิดของป่าแต่ละประเภทของประเทศไทย	1. ความหมายของป่า 2. ความสำคัญของป่า 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดป่าไม้ชนิดต่างๆ 4. ชนิดและประเภทของป่าไม้ในประเทศไทย
1.2 องค์ประกอบของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 2. เพื่อให้เห็นว่าชุมชนมีความสัมพันธ์ กับป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. ความสำคัญทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ 2. พันธุ์พืช - สัตว์คุณค่าของป่า ทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 3. การพึ่งพาระหว่างชุมชนกับป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 4. ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้ไปเราจะรู้สึกอย่างไร
1.3 วิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	เพื่อให้รู้ถึงวิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	วิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย
บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโฮมด 2.1 ลักษณะทางกายภาพ และประวัติความเป็นมาป่าของชุมชน ต.ตะโฮมด	1. เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปที่เป็นป่าของชุมชน ต.ตะโฮมด อ.ตะโฮมด จ.พัทลุง และรู้จักไม้ประจำถิ่น	1. ที่ตั้ง อาณาเขต และสภาพภูมิประเทศ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
	2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงประวัติความเป็นมาของป่าของชุมชน	2. ประวัติความเป็นมาของป่าของชุมชน ตลอดจนการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ 3. ไม้ประจำถิ่นภายในท้องถิ่น
2.2 วิธีการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต.ตะโหมด	เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่า	1. ขอบเขตของป่า เช่น ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ 2. วิธีการดำเนินการจัดการการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ใน ต. ตะโหมด
2.3 การรวมกลุ่มในการจัดการป่าใน ต. ตะโหมด	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และทราบแนวทางการอนุรักษ์ป่าของแต่ละกลุ่มในชุมชน	1. กลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนที่ช่วยอนุรักษ์ป่า เช่น สภาตำบล ตะโหมด กลุ่มป่าชุมชนเขาหัวช้าง กลุ่มลำเนาไพร เป็นต้น 2. ความเป็นมา การดำเนินงาน ระเบียบกฎเกณฑ์ กิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับของแต่ละกลุ่ม
บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า	1. เพื่อต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการใช้ประโยชน์จากป่าได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค 3. แหล่งท่องเที่ยวในป่า	1. การดำรงชีวิตของคนในสมัยก่อนที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย 2. การรักษาต้นน้ำลำธาร
3.2 ความเกื้อกูลของป่าต่อชุมชน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพืช สัตว์ ว่ามีความเกื้อกูลกับชุมชนอย่างไร	1. พืชที่เกื้อกูลกับชุมชน ทั้งพืชที่เป็นอาหาร สมุนไพร และไม้ใช้สอย 2. พืชที่เกื้อกูลสัตว์หรือสัตว์ที่เกื้อกูลพืช (ในรูปแบบของการพึ่งพา)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
3.3 สภาพการดำรงชีวิตของป่าทั้งพืชและสัตว์	เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจถึงวงจรชีวิตของพืช สัตว์และทราบชนิดของพืชและสัตว์	1. เรียนรู้เกี่ยวกับสัตว์ เช่น แหล่งที่อยู่ ฤดูกาลผสมพันธุ์ 2. อาหารของสัตว์ตลอดฤดูกาล 3. พืชที่เป็นอาหารในป่า 4. ป่าหรือพืชที่ชุมชนใช้อยู่เป็นประจำ เช่น พืชที่ใช้เป็นอาหารหรือพืชใช้สอย
3.4 สมุนไพร	1. เพื่อให้รู้ความหมาย ประเภทการใช้ประโยชน์ของสมุนไพร ชื่อท้องถิ่น ชื่อวงศ์ ชื่อวิทยาศาสตร์ แหล่งที่พบ สภาพพื้นที่ และสรรพคุณของยาสมุนไพรได้ 2. เพื่อแยกประเภทให้รู้ถึงชื่อพื้นบ้านของยาสมุนไพร	1. ความหมาย ประเภท และที่อยู่ของสมุนไพร 2. ประโยชน์ของสมุนไพร 3. รู้จักชื่อ ประเภท สรรพคุณ ประโยชน์ และโทษของสมุนไพร 4. วิธีการใช้สมุนไพรอย่างถูกวิธี และวิธีการอนุรักษ์ให้มีใช้ตลอดไป
3.5 อุปกรณ์ : เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือในการทำลายป่า	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้อยู่ร่วมกันของคนกับป่าในอดีต รู้ถึงที่มาของเครื่องมือต่างๆ ได้ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงการใช้อุปกรณ์และการทำอุปกรณ์บางอย่างได้	1. อุปกรณ์ต่างๆ ที่คนใช้อยู่ร่วมกับป่า 2. นักเรียนสามารถทำ (เครื่องมือ) บางอย่างที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3.6 วิธีการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน: การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์และถ่ายทอด	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน และรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อนที่ใช้ชีวิตอยู่กับป่า	1. อุปกรณ์ที่ใช้ผลิตปัจจัย 4 2. การทำเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 3. เพื่อต้องการให้นักเรียนได้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อนที่ใช้ชีวิตอยู่กับป่า

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
บทที่ 4 การอนุรักษ์ 4.1 ผลดี และผลเสียของป่า	1. เพื่อให้นักเรียนรู้ความเชื่อมโยงระหว่างภูมิอากาศกับฤดูกาล และความสมดุลของป่าและสัตว์ป่า 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงผลเสียของป่า 3. เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบถึงผลดี และผลเสียของป่า 4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงผลดีและผลเสียของป่า	1. เห็นความแตกต่างของการมีป่า และการไม่มีป่า 2. เห็นว่าถ้าป่าดี มีสัตว์ ถ้าป่าไม่ดี สัตว์ไม่มี 3. ความคิดเชื่อมโยงหลากหลายแง่มุมในการมองป่า 4. ผลเสียของป่า 5. เปรียบเทียบความแตกต่างของผลดี และผลเสียของป่า : เหตุผลในการวิเคราะห์ผลดี และผลเสียของป่า
4.2 ความเสื่อมโทรมของป่าทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติและมนุษย์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมและถูกทำลายโดยการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความสมดุลของธรรมชาติ 3. เพื่อให้เห็นคุณค่าของการปลูกป่า 4. เพื่อให้รู้โทษของการขาดปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย	1. การเกิด และเสื่อมของป่า 2. ความไม่สมดุลของธรรมชาติ เช่น สาเหตุของน้ำท่วม สาเหตุที่ทำให้เกิดภัยแล้ง และสาเหตุที่ทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น (น้ำในแหล่งน้ำมีอุณหภูมิที่สูงขึ้นด้วย) 3. ผลจากความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มองการณ์ไกล ขาดวิสัยทัศน์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า 4. ผลต่อเนื่องของการเกิดภัยธรรมชาติ (อุทกภัย) การพังทลายของดิน เนื่องจากไม่มีรากไม้ยึดเหนี่ยว 5. การหายไปของสัตว์ หรือพืชที่เก็บเกี่ยวจากป่า เนื่องมาจากการทำลายป่า 6. ผลกระทบต่อพืชชั้นล่าง ทำให้เกิดความเสียหาย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทที่และหัวเรื่องย่อย	จุดประสงค์	ขอบเขตเนื้อหา
		7. การไม่สามารถเพาะปลูกได้ เนื่องมาจากป่าถูกทำลาย จนส่งผล ต่อเนื่องให้เกิดภัยธรรมชาติ
4.3 การอนุรักษ์	1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความสมดุล ของธรรมชาติ การอนุรักษ์และ เกิดจิตสำนึก หวงแหนทรัพยากร 2. เพื่อไม่ให้มีการทำลายป่าให้รู้ ถึงประโยชน์และคุณค่าของป่า	1. ความหมายของการอนุรักษ์ป่า 2. ประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่า 3. วิธี การอนุรักษ์ป่า ทั้งพืชและ สัตว์ 4. พืช สัตว์ ชนิดใดควรอนุรักษ์ไว้ ชนิดใดสูญพันธุ์แล้ว

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

การประชุมดำเนินไปได้ด้วยดีจากการที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมได้

2 ประเด็นคือ

1. ผู้เข้าร่วมมีความสนิทสนมกัน ทุกคนต่างพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง นักเรียนเสนอความคิดเห็นต่อหลักสูตรอย่างมั่นใจ เนื่องจากการได้ทำกิจกรรมด้วยกันมาก่อน เช่น การที่ชุมชนเป็นครุภูมิปัญญาถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมเดินป่าของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนในงานวิจัยของสนทญา เมืองสุข (2546)

2. แม้จะเหนื่อยล้า เพราะใช้เวลาในการระดมความคิดติดต่อกันถึง 6 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 13.00 – 18.00 น. แต่ทุกคนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจึงทำให้สามารถสรุปเนื้อเรื่องจนสำเร็จทำให้การทบทวนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนผ่านไปได้ด้วยดี

การประชุมครั้งที่ 3 การประชุมคณาจารย์วิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการ (วันที่ 9 มีนาคม 2547)

กิจกรรม เป็นการประชุมคณะครูชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารายวิชาที่สามารถเข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ตลอดจนชี้แจงรายละเอียดการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการประชุมคณาจารย์วิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

การประชุมคณาจารย์วิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนจากจำนวนวิชาทั้งสิ้น 7 รายวิชา มีรายวิชาที่สามารถเข้าร่วมได้ 5 วิชา คือ สังคม ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากรายวิชาที่เข้าร่วมเป็นรายวิชาที่เข้าร่วมตามความสมัครใจและในแต่ละรายวิชาได้มีการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับป่าของชุมชน รวมทั้งมีความเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้านทรัพยากรธรรมชาติเรื่องป่าของชุมชนและเกิดทักษะในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละรายวิชาทั้ง 5 วิชานั้นได้แสดงไว้ในตารางที่ 5 - ตารางที่ 9 (ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการเรียนรู้ทั้งหมดของแต่ละรายวิชาด้วย เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรวมทั้งหมด และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการบูรณาการจะเกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้) สำหรับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ผู้วิจัยได้ทำเครื่องหมาย * ไว้ข้างหลังด้วย

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

การประชุมคณาจารย์วิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนในครั้งนี้มีรายวิชาที่ไม่สามารถเข้าร่วมการบูรณาการได้ เนื่องจากครูยังไม่มีความพร้อม และพบว่าการครูโดยส่วนใหญ่สอนโดยไม่มีแผนการสอน แต่เป็นการสอนโดยใช้ประสบการณ์ ซึ่งเมื่อเข้าร่วมบูรณาการครูต้องทำแผนการสอนจึงอาจทำให้ครูบางท่านคิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงานจึงไม่ได้เข้าร่วมในการบูรณาการในครั้งนี้

ตารางที่ 5 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาสังคมศึกษา

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	ส 5.1	1. เห็นความสำคัญและจำแนกประเภทของแผนที่ได้
2		2. รู้และเข้าใจข้อมูลที่แสดงอยู่บนแผนที่ได้
3		3. มีทักษะและนำแผนที่ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4		4. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางภูมิศาสตร์และเทคโนโลยีได้
5		5. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการหาข้อมูลได้
6		6. รู้จักใช้สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
7 8 9 10 11 12	ส 5.1, 5.2	1. รู้และเข้าใจลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั่วไปของไทย * 2. เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เป็นผลมาจากลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ 3. รู้และเข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของไทย 4. รู้และเข้าใจสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของไทย 5. รู้และเข้าใจลักษณะทั่วไปของประชากรไทย 6. รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของประชากรพร้อมทั้งบอกแนวทางการแก้ไขได้
13 14 15	ส 2.1	1. ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมืองดี ตามกฎหมายและวัฒนธรรม 2. ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข 3. บอกความหมายของค่านิยมต่างๆ ของระเบียบสังคมได้
16 17	ส 2.1, 2.2	1. อธิบายหลักการ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ 2. อธิบายบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสังคมในด้านต่างๆ ได้
18	ส 2.2	1. บอกความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยได้

จากตารางผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในรายวิชาสังคมศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องป่าของชุมชนสามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ในบทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่า บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโพมคด บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า และบทที่ 4 การอนุรักษ์ จัดอยู่ในมาตรฐาน ส 5.2 คือการศึกษาภูมิศาสตร์ของไทยเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายในท้องถิ่นโดยอาศัยทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รู้สิทธิ และหน้าที่เสรีภาพ กฎระเบียบ สถานการณ์เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

ตารางที่ 6 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาภาษาไทย

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	ท 1.1	1. สามารถอ่านออกเสียง เข้าใจความหมายของถ้อยคำและสำนวน ใช้บริบทช่วยในการอ่าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ *
2		2. สามารถสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ *
3		3. สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์จากการอ่าน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มาใช้ในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต *
4		4. สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์และประเมินค่าเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล ทั้งด้านภาษา เนื้อหา และสังคม *
5		5. สามารถอ่านออกเสียงร้อยแก้ว และร้อยกรองได้คล่อง ไพเราะ ถูกต้องตามอักขระและลักษณะคำประพันธ์และท่องจำบทประพันธ์ที่มีคุณค่าเพื่อนำไปใช้อ้างอิงได้
6		6. สามารถเลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาตนด้านความรู้ การทำงานและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
7		7. แสดงมารยาทการอ่านและนิสัยรักการอ่านด้วยการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือแสวงหาความรู้จากห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้ และจดบันทึกจากการอ่านอยู่เสมอ
8	ท 2.1	1. สามารถเขียนและสะกดคำถูกต้องตามอักขระวิธีและหลักการเขียนคำไทย เลือกใช้คำตรงความหมายและดูระดับภาษาและเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงข้อความได้อย่างประณีต
9		2. สามารถเขียนข้อความได้ตรงตามวัตถุประสงค์
10		3. สามารถใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียนได้
11		4. สามารถเขียนเรียงความย่อความ จดหมายส่วนตัวได้
12		5. สามารถเขียนบันทึกประจำวัน บันทึกข้อมูลและความรู้ การออกแบบรายการ คำขวัญ คำคม รายงาน โครงการได้ *
13		6. สามารถอธิบาย บรรยาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็นได้ *
14		7. สามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์และกลอนได้
15		8. มีมารยาทในการเขียน เขียนโดยใช้ภาษาสุภาพรับผิดชอบในสิ่งที่เขียน เขียนอย่างสร้างสรรค์ นิยมใช้เลขไทยและอ้างอิงแหล่งที่มาทุกครั้งที่ยื่น
16		9. มีนิสัยรักการเขียน โดยการสังเกต การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และจดบันทึกความรู้ ประสบการณ์ และเหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอ *

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
17	ท 3.1	1. สามารถเลือกฟัง เลือกดูสิ่งที่เป็นความรู้ และความบันเทิงได้อย่างมี วิจารณญาณ
18		2. สามารถตีความ วิเคราะห์การใช้น้ำเสียง กิริยาท่าทางและการใช้ถ้อยคำ ของผู้สื่อสารได้ตรงวัตถุประสงค์
19		3. สามารถสรุปใจความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ วินิจฉัยข้อเท็จจริงและ ข้อคิดเห็น และจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูได้อย่างมีวิจารณญาณ *
20		4. สามารถพูดเสนอความรู้ ความคิด แสดงทรรศนะ วิเคราะห์ และประเมินเรื่องราว ต่างๆ ได้อย่างเป็นลำดับและมีเหตุผล *
21		5. สามารถพูดเล่าเรื่อง รายงาน สนทนาโต้ตอบ เชิญชวนและพูดอวยพร โดยมี เนื้อหาสาระ มีเหตุผล ตรงตามวัตถุประสงค์ เลือกใช้ถ้อยคำภาษาถูกต้องชัดเจน แสดง กิริยาท่าทางและมารยาทในการพูดได้อย่างเหมาะสม *
22		6. แสดงมารยาทในการฟังและดูอย่างสงบ มีสมาธิ จดบันทึกความรู้โดยมีเนื้อหาสาระ ครบถ้วนสมบูรณ์ *
23	ท 4.1 - ท 4.2	1. อธิบายการสร้างคำประสม คำซ้อน คำซ้ำในภาษาไทยและเข้าใจความสัมพันธ์ของ คำ
24		2. สามารถใช้ประโยชน์สามัญในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเข้าใจง่าย *
25		3. อธิบายการใช้คำราชาศัพท์และเลือกใช้ได้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล
26		4. อธิบายลักษณะเสียงในภาษาไทย อักษรแทนเสียง ไตรยางศ์ และการผสมอักษรได้
27		5. สามารถใช้พจนานุกรม สารานุกรม ช่วยในการอ่าน การเขียน และค้นหา ความหมายและพัฒนาความรู้จากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้ *
28		6. สามารถใช้ทักษะทางภาษาและเทคโนโลยีการสื่อสารในการพัฒนาความรู้ อาชีพ และการดำเนินชีวิตได้
29		7. สามารถใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับวัฒนธรรม เพื่อพัฒนานุคลิกภาพ ของตนเองได้ *
30		8. อธิบายการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่างๆ ในสังคมและยกย่องผู้ใช้ ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม และวัฒนธรรม

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
31	ท 5.1	1. สามารถพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าด้านสังคมและการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
32		2. สามารถเลือกอ่านหนังสือตามจุดประสงค์และตามความสนใจได้
33		3. สามารถอ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้น สารคดี บันทึก บทความ กวีนิพนธ์ประเภทกลอน โคลง กาพย์ และบทละคร แล้วใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าด้านสังคม เขียนเป็นรายงานได้
34		4. อธิบายลักษณะของเพลงกล่อมเด็กและเนื้อเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่น โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมบันทึกและร้องเล่นเผยแพร่ได้

จากตารางผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในรายวิชาภาษาไทยที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องป่าของชุมชนสามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ในบทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่า บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโพม และบทที่ 4 การอนุรักษ์ จัดอยู่ในมาตรฐาน ท 1.1 ท 2.1 ท 3.1 ท 4.1 และ ท 4.2 ดังนี้

1. อ่านออกเสียง อย่างมีประสิทธิภาพ
2. แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน
3. สรุปใจความ จับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ จากเรื่องที่ฟัง
4. สามารถพูดเสนอความรู้ ความคิด วิเคราะห์ และประเมินเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างเป็นลำดับและมีเหตุผล
5. สามารถเลือกใช้ภาษา เรียบเรียง ข้อความและสนใจการศึกษาค้นคว้า รวบรวม บันทึก ข้อมูล เพื่อเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้าได้

ตารางที่ 7 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาภาษาอังกฤษ

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	ต 1.1	1. เข้าใจภาษาท่าทาง น้ำเสียง ความรู้สึกของผู้พูด รวมทั้งเข้าใจคำสั่งคำขอร้อง คำแนะนำ คำอธิบายที่พบในสื่อจริง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2		2.อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียงและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน *
3		3. เข้าใจ และตีความสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงในรูปแบบต่างๆ โดยถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ถ้อยคำของตนเอง *
4		4. เข้าใจ ตีความ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูลและข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ในชีวิตประจำวัน
5	ต 1.2	1. ใช้ภาษาตามมารยาททางสังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสามารถดำเนินการสื่อสารอย่างต่อเนื่องโดยใช้สื่อที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
6		2. ใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น แสดงความต้องการของตน การเสนอความช่วยเหลือและบริการแก่บุคคลอื่น โดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
7		3. ใช้ภาษาเพื่อขอ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันและสิ่งที่น่าสนใจ สร้างองค์ความรู้ จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ *
8		4. ใช้ภาษาเพื่อแสดงความรู้สึกรักของตนเองเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ
9	ต 1.3	1. นำเสนอข้อมูล เรื่องราวสั้นๆ หรือกิจวัตรประจำวัน
10		2. นำเสนอความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเหตุการณ์ต่างๆ *
11		3. นำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ *
12		4. นำเสนอบทเพลง เหตุการณ์ หรือข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ ตามความสนใจด้วยความสนุกสนาน
13	ต 2.1	1.ใช้ภาษาและท่าทางในการสื่อสารได้เหมาะสมกับระดับบุคคลและวัฒนธรรมเจ้าของภาษา
14		2.รู้ที่มาและเหตุผลของงานประเพณี วันสำคัญของชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
15	ต 2.2	1. เข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาอังกฤษกับภาษาไทยในเรื่องคำ วลี สำนวน ประโยคต่างๆ และนำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
16		2. เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาและนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
17		3. เห็นประโยชน์ของการรู้ภาษาอังกฤษ ในการแสวงหาความรู้ การเข้าสู่สังคมและอาชีพ
18		4. เห็นคุณค่าและเข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ
19		5. ตระหนักในคุณค่าของภาษาและวัฒนธรรมที่เรียน และนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมมาประยุกต์ในการพัฒนาตนเอง
20	ต 3.1	1. เข้าใจเนื้อหาสาระภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย *
21		2. ใช้ภาษาอังกฤษในการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นด้วยวิธีการที่หลากหลาย
22	ต 4.1	1. ใช้ภาษาอังกฤษตามสถานการณ์ต่างๆ ภายในสถานศึกษาด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย
23		2. ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลภายในสถานศึกษา
24	ต 4.2	1. ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในการทำงาน และสมัครงาน ในสถานการณ์จำลอง
25		2. ใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยรู้จักควบคุมตนเอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเหมาะสม
26		3. ใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านเพื่อการสื่อสารการจัดการด้านการเรียน
27		4. ใช้ภาษาอังกฤษเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ของชุมชนและท้องถิ่น *

จากตารางผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในรายวิชาภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องป่าของชุมชนสามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ในบทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่า บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโพมด บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า และบทที่ 4 การอนุรักษ์ จัดอยู่ในมาตรฐาน ต 1.1 ต 1.2 ต 1.3 ต 3.1 และ ต 4.2 ดังนี้

1. อ่านออกเสียงบทอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่านออกเสียงและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน

2. เข้าใจ และตีความสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงในรูปแบบต่างๆ โดยถ่ายโอนเป็นข้อความที่ใช้ถ้อยคำของตนเอง

3. ใช้ภาษาเพื่อขอ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันและสิ่งที่ตนสนใจ สร้างองค์ความรู้ จากสื่อการเรียนทางภาษาและผลจากการฝึกทักษะต่างๆ

4. นำเสนอความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเหตุการณ์ต่างๆ
5. นำเสนอความคิดเห็นที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์
6. เข้าใจเนื้อหาสาระภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
7. ใช้ภาษาอังกฤษเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ของชุมชนและท้องถิ่น

ตารางที่ 8 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาสุขศึกษา

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	พ 1.1	1. รู้และเข้าใจการปฏิสนธิและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์และเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี
2		2. รู้และเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานการเจริญเติบโตและวิเคราะห์การเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเอง
3		3. แสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนให้เติบโตสมวัย
4	พ 2.1	1. รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติตนที่เหมาะสม และความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และพัฒนาการทางเพศ
5		2. สามารถปรับตัวยอมรับและเห็นความสำคัญของเพื่อนและการคบเพื่อน
6		3. รู้วิธีการผูกมิตร และมีทักษะในการผูกมิตรและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น
7		4. รู้และเข้าใจเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ และวิธีปฏิบัติตนเพื่อให้วัยรุ่นมีสุขภาพดี
8		5. มีทักษะการปฏิเสธในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์และแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม
9		6. รู้และเข้าใจ วิเคราะห์แก้ปัญหาและผลกระทบพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์
10		7. ป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์
11	พ 3.1	1. รู้เข้าใจและแสดงการควบคุมตนเองเมื่อเคลื่อนไหวแบบผสมผสานในการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและกีฬา
12		2. รู้และเข้าใจประสิทธิภาพของรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่างๆ ในการเล่นกีฬาและการทำงาน
13		3. รู้เข้าใจและแสดงทักษะการเคลื่อนไหวที่ใช้ทักษะกลไกเป็นพื้นฐานและนำไปสู่การเคลื่อนไหวที่มีรูปแบบเฉพาะในกิจกรรมทางกาย เกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
14	พ 4.1	1. ตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมสุขภาพกับการป้องกันโรคและการดำรงสุขภาพ
15		2. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสุขภาพ
16		3. จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ
17		4. รู้สถานการณ์ปัญหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อและการป้องกัน
18		5. รู้วิธีดูแลตนเองเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วยและยามปกติ
19		6. รู้วิธีใช้ยาสามัญประจำบ้านและสมุนไพรไทยได้อย่างถูกต้อง *
20		7. ตระหนักถึงสิทธิของผู้บริโภคและข้อพึงปฏิบัติของผู้บริโภค
21		8. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค
22		9. รู้และเข้าใจปัญหาทพโภชนาการ/ภาวะโภชนาการของตนเอง
23		10. บริโภคอาหารตามโภชนบัญญัติและธงโภชนาการ
24		11. รู้และเข้าใจความหมายของข้อมูลบนฉลากผลิตภัณฑ์อาหาร
25		12. รู้และเข้าใจความสำคัญของสุขภาพกายและสุขภาพจิต
26		13. เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาวะสมดุลระหว่างสุขภาพกายและสุขภาพจิต
27		14. รู้และเข้าใจวิธีการประเมินภาวะสุขภาพกายและสุขภาพจิต
28		15. รู้และเข้าใจวิธีการจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และการฝึกจิต
29		16. มีเทคนิคและกิจกรรมผ่อนคลายความตึงเครียด
30		17. รู้และเข้าใจวิธีการวางแผนและการจัดเวลาในการออกกำลังกาย การพักผ่อน การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ
31		18. รู้และเข้าใจความสำคัญของการมีสมรรถภาพที่ดีจากการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา
32	19. รู้และเข้าใจวิธีการทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและ/สมรรถภาพทางกลไกและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง	
33	พ 5.1	1. วิเคราะห์ปัจจัยและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัย
34		2. เห็นคุณค่าของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี
35		3. ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบจากอุบัติเหตุ สารเสพติด ความรุนแรงในวัยรุ่น
36		4. ปฏิบัติตนในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงในกลุ่มเพื่อน
37		5. ปฏิบัติตามหลักของความปลอดภัย
38		6. มีทักษะการสื่อสารเพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
39		7. เห็นคุณค่าของกระบวนการเสริมสร้างความปลอดภัยให้ชุมชน
40		8. ใช้กลวิธีในการป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ
41		9. รู้และเข้าใจป้องกันภัยจากสื่อต่างๆ
42		10. วิเคราะห์และเลือกรับสื่อได้อย่างเหมาะสม
43		11. รู้แนวทางในการปฏิบัติตนเองจากภัยที่เกิดจากสื่อต่างๆ
44		12. รู้แหล่งขอความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย

จากตารางผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในรายวิชาสุขศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องป่าของชุมชนสามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ในบทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า จัดอยู่ใน มาตรฐาน พ 4.1 คือ รู้วิถีดูแลตนเองเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วยและยามปกติ รวมทั้งรู้วิถีใช้ยาสามัญประจำบ้านและสมุนไพรไทยได้อย่างถูกต้อง

ตารางที่ 9 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชาวิทยาศาสตร์

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
1	ว 1.1-1	1.เตรียมสไลด์เพื่อศึกษาลักษณะและรูปร่างของเซลล์ต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว และสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์
2		2. อธิบายและเขียนแผนภาพแสดงส่วนประกอบที่สำคัญของเซลล์พืชและเซลล์สัตว์ จากการสังเกตภายใต้กล้องจุลทรรศน์
3		3. สืบค้นข้อมูลและอธิบายหน้าที่ของส่วนประกอบที่สำคัญของเซลล์พืชและเซลล์ สัตว์
4		4. ทดลองและอธิบายการเกิดกระบวนการแพร่และการออสโมซิส
5		5. ออกแบบและทำการทดลองเกี่ยวกับการแพร่และการออสโมซิสของเซลล์เมื่ออยู่ใน สารละลายที่มีความเข้มข้นต่างกัน
6	ว 1.1-2	1.การสังเคราะห์ด้วยแสงคลอโรพิลล์ คาร์บอนไดออกไซด์ และผลที่ได้
7		2. สืบค้นข้อมูลและอธิบายความสำคัญของกระบวนการสังเคราะห์แสงที่มีต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	มาตรฐาน การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
8	ว 1.1-3	1. ทดลองและสืบค้นข้อมูลและอธิบายโครงสร้างและการทำงานของระบบลำเลียงของพืช
9		2. สืบค้นข้อมูล ทดลองและอธิบายโครงสร้างและหน้าที่ในระบบสืบพันธุ์ของพืช
10		3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์และอธิบายการทำงานที่สัมพันธ์กันของระบบต่างๆ ในพืช
11	ว 1.1-4	ทดลอง วิเคราะห์และอธิบายเกี่ยวกับการตอบสนองของพืชต่อสิ่งเร้าได้แก่ อุณหภูมิ น้ำ และการสัมผัส
12	ว 1.1-5	1. สืบค้นข้อมูลและอธิบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพที่ใช้ในการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์ เพิ่มผลผลิตของพืชในท้องถิ่น
13		2. สืบค้นข้อมูล อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการใช้เทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตร อุตสาหกรรม อาหารและการแพทย์
14	ว 2.1-1	1. สืบค้นข้อมูลและเขียนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบนิเวศในท้องถิ่นและการถ่ายทอดพลังงาน *
15		2. สืบค้นข้อมูลและอธิบายเกี่ยวกับวัฏจักรของคาร์บอน ไนโตรเจน และน้ำที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในระบบนิเวศ *
16		3. สืบค้นข้อมูลและอธิบายการเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากร
17	ว 2.2-1	1. สืบค้นข้อมูลและอธิบายเกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น *
18		2. เสนอแนวคิดในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การใช้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน *
19		3. อาสาสมัครเป็นกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น *
20	ว 3.1-1	1. สืบค้น ทดลอง วิเคราะห์ และอธิบายสมบัติทางกายภาพของสาร
21		2. จำแนกสารเป็นกลุ่มตามลักษณะเนื้อสารและขนาดอนุภาค
22		3. สืบค้นทดลองและอธิบายความแตกต่างระหว่างสมบัติ ลักษณะเนื้อสารของสารเนื้อเดียว สารเนื้อผสม ขนาดอนุภาคของสาร สารแขวนลอย คอลลอยด์ สารละลาย
23		4. ตรวจสอบความเป็นกรด เบส ของสารละลายโดยใช้อินดิเคเตอร์

จากตารางผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในรายวิชาวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นที่สามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ในบทที่ 4 การอนุรักษ์ จัดอยู่ในมาตรฐาน ว 2.1 และ ว 2.2 ดังนี้

1. การสำรวจอธิบายและเขียนภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบนิเวศในท้องถิ่นและการถ่ายทอดพลังงาน
2. สืบค้นข้อมูลและอธิบายเกี่ยวกับวัฏจักรของคาร์บอน ในโตรเจน และน้ำที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในระบบนิเวศ
3. ดำรวจวิเคราะห์และอธิบายเกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น
4. เสนอแนวคิดในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การใช้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
5. อาสาสมัครเป็นกลุ่มในการป้องกันและเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

จากข้อมูลต่างๆ ข้างต้นและจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละรายวิชาที่สามารถเข้าร่วมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนได้นั้นสามารถสรุปรายวิชาทั้ง 5 วิชาที่เข้าร่วมในหัวเรื่องย่อยต่างๆ ได้ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 รายวิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนตามหัวเรื่องย่อย

เนื้อหา/หัวเรื่องย่อย	วิชาที่เข้าร่วม					หมายเหตุ
	สังคมศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	สุขศึกษา	วิทยาศาสตร์	
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย						
1.1 ความหมายและชนิดของป่าในประเทศไทย	✓	✓	✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
1.2 องค์ประกอบของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	✓	✓	✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
1.3 วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	✓	✓	✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

เนื้อหา/หัวข้อเรื่องย่อย	วิชาที่เข้าร่วม					หมายเหตุ
	สังคมศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	สุขศึกษา	วิทยาศาสตร์	
บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโหมด						
2.1 ลักษณะทางกายภาพ และประวัติความเป็นมาป่าของชุมชน	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
2.2 วิธีการจัดการทรัพยากรใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต.ตะโหมด	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
2.3 การรวมกลุ่มในการจัดสรรป่าใน ต. ตะโหมด	✓	✓	✓			วิชาภาษาไทย รับสอน
บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า						
3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
3.2 ความเกื้อกูลของป่าต่อชุมชน	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
3.4 สภาพการดำรงชีวิตของป่าทั้งพืชและสัตว์	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
3.4 สมุนไพร	✓		✓	✓		วิชาสุขศึกษา รับสอน
3.5 อุปกรณ์: เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับ ป่า และเครื่องมือในการทำลายป่า	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน
3.6 วิธีการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน : การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์และถ่ายทอด	✓		✓			วิชาสังคมศึกษา รับสอน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

เนื้อหา/หัวข้อเรื่องย่อ	วิชาที่เข้าร่วม					หมายเหตุ
	สังคมศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	สุขศึกษา	วิทยาศาสตร์	
บทที่ 4 การอนุรักษ์						
4.1 ผลดี และผลเสียของป่า	✓	✓	✓		✓	วิชาวิทยาศาสตร์ รับสอน
4.2 ความเสื่อมโทรมของป่าทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติและมนุษย์	✓	✓	✓		✓	วิชาวิทยาศาสตร์ รับสอน
4.3 การอนุรักษ์	✓	✓	✓		✓	วิชาวิทยาศาสตร์ รับสอน

1. วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาแกน รับสอนในบทที่ 1 เรื่องความรู้ทั่วไปของป่าในประเทศไทย บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโฮมค ในหัวข้อย่อย 2.1 ลักษณะทางกายภาพหัวข้อย่อยที่ 2.2 วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต. ตะโฮมค บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า ในหัวข้อย่อย 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า หัวข้อย่อย 3.2 ความเกื้อกูลของชุมชนกับป่า หัวข้อย่อย 3.3 สภาพการดำรงชีวิตของป่าทั้งพืชและสัตว์เรื่อง หัวข้อย่อย 3.5 อุปกรณ์ : เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือในการทำลายป่า หัวข้อย่อย 3.6 วิธีการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน : การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์และถ่ายทอดลักษณะทางกายภาพ และประวัติความเป็นมาป่าของชุมชน ต.ตะโฮมค อ.ตะโฮมค จ.พัทลุง

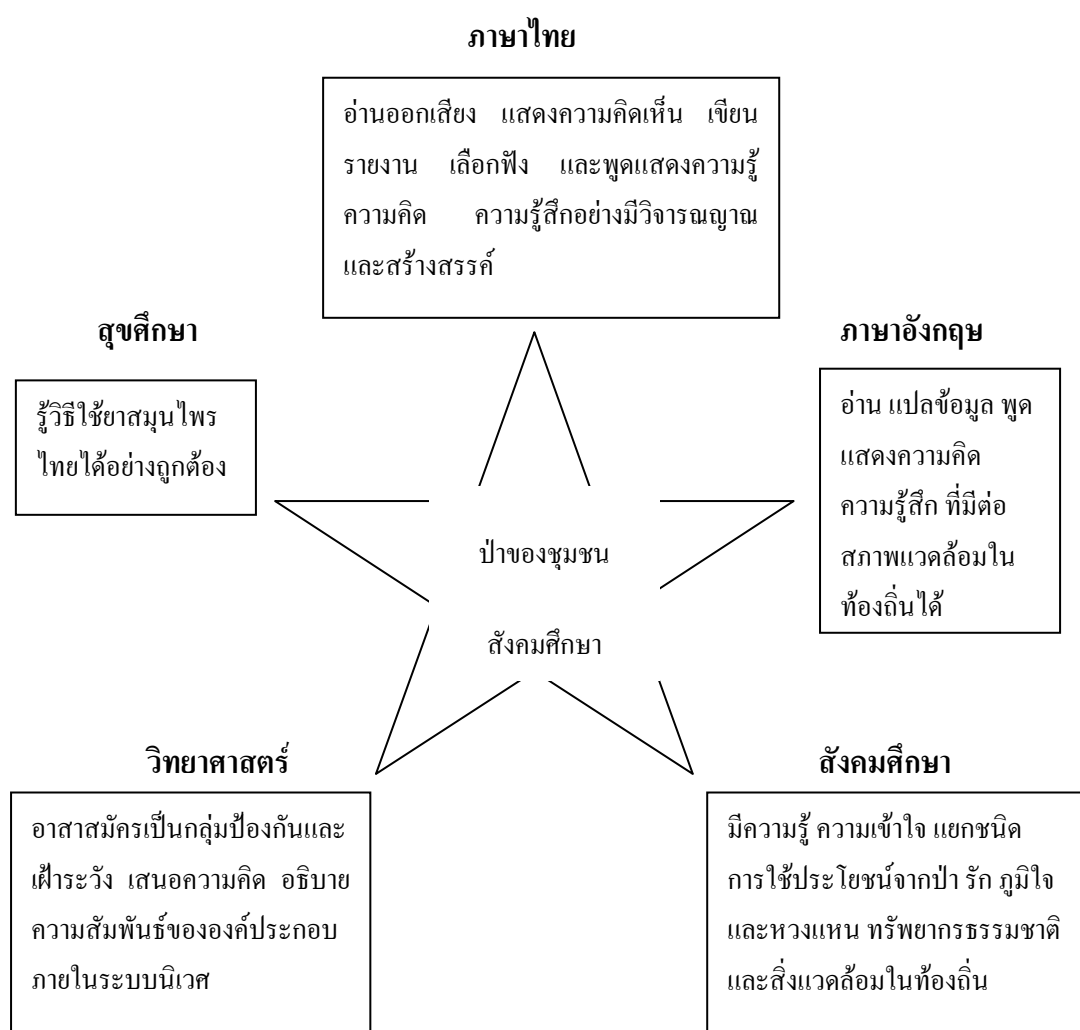
2. วิชาภาษาไทย รับสอนหัวข้อย่อยที่ 2.3 เรื่องการรวมกลุ่มในการจัดสรรป่าใน ต. ตะโฮมค ในบทที่ 2 และร่วมบูรณาการในบทที่ 1 และ 4 เมื่อนักเรียนเรียนจบแต่ละบทนักเรียนสามารถวิเคราะห์ในเรื่องของการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้

3. วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาเลือกเพิ่มเติมนักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจจึงทำให้มีนักเรียนที่เรียนเพียง 15 คน วิชาภาษาอังกฤษร่วมบูรณาการทั้ง 4 บทเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่าน การพูด และการเขียนนำได้

4. วิชาสุขศึกษา รับสอนในหัวข้อย่อย 3.4 เรื่องสมุนไพร ในบทที่ 3 เรื่องการใช้ประโยชน์จากป่า

5. วิชาวิทยาศาสตร์ รับสอนในบทที่ 4 เรื่องการอนุรักษ์

สำหรับลักษณะการเรียนการสอนโดยละเอียด ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงอีกครั้งในส่วนที่ 3 ผลจากการจัดกระบวนการการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน สามารถสรุปการบูรณาการรายวิชาทั้ง 5 ได้ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาที่เข้าร่วมบูรณาการ

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

คณะครูที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น พยายามหาเหตุผลมาประกอบในสิ่งที่เพื่อนครูยังสงสัย และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน แต่ในเรื่องของการที่จะนำชุมชน

เข้าร่วมวางแผน จัดการเรียนการสอนนั้นครูยังคิดว่าชุมชนคือผู้ไม่มีความรู้ด้านวิชาการ จะเข้ามาวางแผนจัดการเรียนรู้ได้อย่างไรจะทำให้ผู้วิจัยเสียเวลา ชุมชนน่าจะเข้ามาโดยการเชิญให้เป็นครู ภูมิปัญญาในการถ่ายทอดมากกว่าการคิดแผนการเรียนรู้

2.2 การทำแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน

การทำแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน และครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างชุมชน ครู และสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทั้งผู้วิจัย ครู และชุมชน โดยการประชุมระดมความคิดด้วยกัน 3 ครั้งซึ่งทุกครั้งจัดที่โรงเรียนประชาบำรุง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 3 เมษายน 2547

ครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันพุธที่ 7 เมษายน 2547

ครั้งที่ 3 จัดขึ้นในวันพุธที่ 21 เมษายน 2547

ผลการประชุมทำแผนการเรียนรู้

ผลจากการกระบวนการประชุมทำแผนการเรียนรู้ทั้ง 3 ครั้ง ได้แผนการเรียนรู้ของวิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการ 5 วิชา โดยแต่ละรายวิชาทั้งครู และชุมชนร่วมคิดแผนการสอน ซึ่งครูจะคอยอธิบายถึงแผนการสอนว่าประกอบด้วย จุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ การประเมิน ผู้รับผิดชอบ และเวลา ส่วนชุมชนจะเป็นตัวหลักในการคิดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนเพราะชุมชนเป็นบุคคลที่คลุกคลี และดำเนินชีวิตประจำวันอยู่กับป่ามาโดยตลอด ทำให้สามารถคิดกิจกรรมได้ดีกว่าครู ทั้งครูและชุมชนจึงต้องเข้าใจผลการเรียนรู้ที่คาดหวังระหว่างรายวิชาและหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนร่วมกัน ดังรายละเอียดของแผนการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แผนการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย 1.1 ความหมายและชนิดของป่าในประเทศไทย	สังคมศึกษา	เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับป่า และสามารถแยกชนิดของป่าแต่ละประเภทของประเทศไทย	1. สอนทฤษฎี 2. สื่อประกอบ เช่น สไลด์ หรือวิดีโอ เรื่องป่า	1. ทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน 2. ใบงาน 3. แบบฝึกหัด	อ.พันทวี พิภทอง และศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 15	2 คาบ
1.2 องค์ประกอบของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	สังคมศึกษา	1. เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 2. ชุมชนมีความสัมพันธ์กับป่าทั้ง พืช สัตว์ ดิน และน้ำ 3. เห็นคุณค่าของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. เดินป่า 2. สรุปลงในชั้นเรียนร่วมกับเนื้อหาข้ออื่น	1. ทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน 2. ใบงาน 3. แบบฝึกหัด	อ.พันทวี พิภทอง และศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 15	2 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
1.3 วิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	สังคมศึกษา	เพื่อให้รู้ถึงวิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	วิทยากรให้ความรู้ พร้อมคู่มือประกอบจำพวกสไลด์วิดีโอเรื่องป่า	1. ทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน 2. ใบงาน 3. แบบฝึกหัด	อ.พันทวี พิภทอง และศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 15	2 คาบ
	ภาษาไทย	1. อธิบายอย่างมีประสิทธิภาพ 2. แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน	1. แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาวิเคราะห์ เนื้อหาโดยแบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ หัวข้อย่อยที่ 1 เรื่อง ความหมายและชนิดของป่าในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม หัวข้อย่อยที่ 2 เรื่ององค์ประกอบของป่าไม้ทั้งพืช สัตว์ ดิน น้ำ เป็น 2 กลุ่ม หัวข้อย่อยที่ 3 เรื่องวิธีการจัดสรรการใช้ประโยชน์โดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย อีก 2 กลุ่ม 2. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน	1. การสังเกต 2. การแสดงความคิดเห็น 3. การทดสอบ 4. เพื่อนร่วมชั้นเรียนร่วมกันประเมิน	อ.สุเทพ เรืองคล้าย	2 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
	ภาษา อังกฤษ	1. การอ่านอย่างมี ประสิทธิภาพ 2. แสดงความคิดเห็นเชิง วิเคราะห์จากเรื่องที่อ่าน	แปลคำศัพท์จากเรื่องที่อ่าน	1. ออกนำเสนองานแปลหน้า ห้องเป็นรายกลุ่ม 2. การทดสอบ	อ.สมใจ ชนะสิทธิ์	2 คาบ
บทที่ 2 ลักษณะป่า ของชุมชนตะโหนด 2.1 ลักษณะทาง กายภาพ และประวัติ ความเป็นมาป่าของ ชุมชน ต.ตะโหนด อ.ตะโหนด จ.พัทลุง	สังคม ศึกษา	1. เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะ โดยทั่วไปที่เป็นป่าของ ชุมชน ต.ตะโหนด และรู้จัก ไม้ประจำถิ่น 2. เพื่อให้นักเรียนทราบ ถึงประวัติความเป็นมา ของป่าของชุมชน	1. สรุปลงชั้นเรียน 2. เดินป่า 3. คู่มือประกอบ เช่น สไลด์ วีดีโอ รูปภาพ	การสอบข้อเขียน /การ ตอบคำถาม	อ.พันธ์วี ฝึกทอง	2 คาบ
2.2 วิธีการจัดสรร การใช้ประโยชน์ จากป่าของพื้นที่	สังคม ศึกษา	เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนัก ถึง ความสำคัญของป่า	การเดินป่า	นักเรียนสามารถออกมา อธิบายได้/เป็นวิทยากรแทน ชุมชน	อ.พันธ์วี ฝึกทอง	2 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
2.3 การรวมกลุ่มในการจัดสรรป่า	ภาษาไทย	- เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทราบแนวทางในการอนุรักษ์ป่าของแต่ละกลุ่ม - สรุปความ จับประเด็น วิเคราะห์ จากเรื่องที่ฟัง - พุดนำเสนอความรู้ ความคิด วิเคราะห์ และ ประเมินผลเรื่องราวต่างๆ ได้	- เรียนทฤษฎี - การบรรยายจากตัวแทนแต่ละกลุ่ม - สื่อประกอบ เช่น สไลด์ รูปภาพ วีดีโอ - เดินป่า - ร่วมกันวิเคราะห์ตามเนื้อหา - ช่วยกันวิเคราะห์ กฎเกณฑ์ การดำเนินกิจกรรม - เสียงตามสาย	- ทำรายงานเล่มเล็ก - การสังเกตพฤติกรรม	อ. สุเทพ เรืองคล้าย และวิทยากรจากชุมชน	2 คาบ
	ภาษาอังกฤษ	- สรุปความ จับประเด็น วิเคราะห์ จากเรื่องที่ฟัง - เข้าใจดี ความ และแสดงความคิดเห็น ข้อความ ข้อมูล และข่าวสารต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้	- เรียนทฤษฎี - เดินป่า - ร่วมกันวิเคราะห์ตามเนื้อหา	- ออกนำเสนอหน้าชั้นเป็นรายกลุ่ม - การสังเกตพฤติกรรม	อ. สมใจ ชนะสิทธิ์	2 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า	สังคมศึกษา	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการบริโภคปัจจัยสี่	1. ปลูกป่า 2. เขียนเรียงความหัวข้อ “ความรักป่าในความรู้สึกของเรา”	1. ดูสภาพต้นไม้ 2. การสังเกตพฤติกรรม 3. นักเรียนสามารถเป็นผู้นำนักท่องเที่ยวได้ 4. ตรวจสอบเรียงความ	อ. พันทวี พิภทอง และวิทยากรจากชุมชน	2 คาบ (ร่วมกับเนื้อหาวิชาอื่น)
3.2 ความเกื้อกูลของชุมชนกับป่า	สังคมศึกษา	เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพืช สัตว์ มีความเกื้อกูลกับชุมชนอย่างไร	1. สรุปลงในชั้นเรียน 2. นำนักเรียนไปเรียนในป่าของชุมชน	1. การสอบข้อเขียน 2. การปฏิบัติ เช่น การปลูกพืชทดแทน	อ. พันทวี พิภทอง และวิทยากรจากชุมชน	2 คาบ
3.3 สภาพการดำรงชีวิตของป่าทั้งพืชและสัตว์	สังคมศึกษา	เพื่อให้ นักเรียน ได้เข้าใจถึงวงจรชีวิตของพืช สัตว์ และทราบชนิดของพืชและสัตว์	1. สอนทฤษฎี 2. นำนักเรียนไปเรียนในป่าของชุมชน 3. ใช้สื่อประกอบ เช่น สไลด์ วีดีโอ	การสอบข้อเขียน /การตอบคำถาม /การสัมภาษณ์	อ. พันทวี พิภทอง และวิทยากรจากชุมชน	2 คาบ
		1. เพื่อให้รู้ความหมาย ประเภท การใช้ประโยชน์ของสมุนไพร ชื่อท้องถิ่นชื่อวงศ์ ชื่อวิทยาศาสตร์	1. นักเรียนศึกษาลักษณะสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น โดยการเดินป่าและรับการถ่ายทอดความรู้จากชุมชน	1. การทดสอบ เช่น ให้เด็กออกมาพูด ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับ	อ. ศิริลักษณ์ เกิดชุมทอง และวิทยากรจากชุมชน	4 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
3.4 สมุนไพร		แหล่งที่พบ สภาพพื้นที่ และสรรพคุณได้ 2. เพื่อแยกประเภทให้รู้ถึงชื่อพื้นบ้าน 3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคและการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย 4.วิเคราะห์วิธีการใช้ยาสมุนไพร 5. ฝึกทักษะเกี่ยวกับวิธีการใช้ยาสมุนไพร 6.เห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพของตนเอง 7.มีวิสัยทัศน์ในการดูแลสุขภาพและการดำเนินชีวิต	ตลอดจนการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพร อย่างน้อย 1-2 รายการ 2. นักเรียนฝึกทักษะเกี่ยวกับวิธีการใช้สมุนไพรในท้องถิ่นในการดูแลรักษาของตนเองเมื่อเจ็บป่วย เช่น การทำลูกกวาดจากใบฝรั่ง ผสมด้วยยาแก้หวัด 3. นักเรียนศึกษาวิธีการอนุรักษ์พืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น	2.ให้นักเรียนเป็นวิทยากร และผู้รู้/ภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นนักเรียนแทน 3. ทดสอบหาของจริง		

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
3.5 อุปกรณ์ : เครื่องมือของคนใน การอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือในการ ทำลายป่า	สังคม ศึกษา	1. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้อยู่ร่วมกันของคนกับป่าในอดีต รู้ถึง ที่มาของเครื่องมือต่างๆ ได้ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงการใช้อุปกรณ์ และการทำอุปกรณ์บางอย่างได้	เดินป่า	สอบข้อเขียน	อ. พันทวี พิภทอง และวิทยากรจาก ชุมชน	สรุปใน ห้องเรียน หลัง กิจกรรม เดินป่า 1 ชั่วโมง
3.6 วิธีการ ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน : การ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ และถ่ายทอด	สังคม ศึกษา	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการนำ ภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน และรู้จักนำมาใช้ ประโยชน์ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงวิถีชีวิตของ คนรุ่นก่อนที่ใช้ชีวิตอยู่กับป่า	การปฏิบัติต่อเนื่องจาก 3.5 เรื่อง อุปกรณ์ : เครื่องมือของคนใน การอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือ ในการทำลายป่า	สอบข้อเขียน	อ. พันทวี พิภทอง และวิทยากรจาก ชุมชน	สรุป ร่วมกับ หัวเรื่อง ย่อย 3.5
	ภาษา อังกฤษ	ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อขอ และให้ข้อมูล เรื่องราวต่างๆในชีวิตประจำวัน และสิ่งที่ ตนสนใจ สร้างองค์ความรู้จากสื่อการเรียน ทางภาษา และผลจากการฝึกทักษะต่างๆ	1. แปลศัพท์จากเรื่องที่เรียน 2. เขียนเรียงความถึงเรื่องราว วิถีชีวิต การใช้ประโยชน์ 3. นำเสนอหน้าชั้น	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. การทดสอบ	อ. สมใจ ชนะสิทธิ์	2 คาบ

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
บทที่ 4 การอนุรักษ์ป่า 4.1 ผลดี และผลเสียของป่า 4.2 ความเสื่อมโทรมของป่าทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติ และมนุษย์ 4.3 การอนุรักษ์	วิทยาศาสตร์	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้เสื่อมโทรมและถูกทำลาย 2. เพื่อให้นักเรียนเปรียบเทียบผลดี ผลเสียของป่า 3. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความสมดุลของธรรมชาติ การอนุรักษ์และเกิดจิตสำนึกหวงแหนทรัพยากรป่า	1. สำรวจป่าในชุมชน (แบ่งกลุ่มนักเรียน) 2. สรุปลงอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมและถูกทำลาย 3. สร้างความตระหนักให้นักเรียนโดยการเขียน - โครงการอนุรักษ์ป่าของชุมชน - ตั้งชมรมอาสาสมัครรักษ์ป่า - เขียนคำขวัญการอนุรักษ์ป่า	1. ทำแบบสอบถามความรู้สึกรักของนักเรียน 2. ประเมินโครงงาน 3. ประเมินจากการเขียนคำขวัญ 4. การประเมินพฤติกรรมการทำงานของกลุ่ม	อ. ภมร พลเพชร และวิทยากรจากชุมชน	4 คาบ (สรุปในห้องเรียน หลังเดินป่า)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อ/หัวข้อย่อย	วิชา	จุดประสงค์	กิจกรรม	การประเมิน	ผู้รับผิดชอบ	เวลา
	ภาษาไทย	รู้จักเลือกใช้ภาษา เรียบเรียงข้อความและสนใจการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม บันทึก ข้อมูล เพื่อเขียนรายงานจาก การศึกษาค้นคว้าได้	- สอนวิธีการในการรวบรวมศึกษา ข้อมูลหาความรู้ - ประสบการณ์ตรง เช่น การ สัมภาษณ์ สื่อต่างๆ - การบันทึกข้อมูล - การเขียนรายงาน	ตรวจสอบจากรายงาน โดยให้ บุ ค ล เ ท ล ่ ำ น ี ้ เ ป ็ น ผู้ประเมิน - ชุมชน - ครู - ผู้ปกครอง - เพื่อน	อ.สุเทพ เรืองคล้าย	1 คาบ
	ภาษาอังกฤษ	รู้จักเลือกใช้ภาษา เรียบเรียงข้อความและสนใจการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม บันทึก ข้อมูล เพื่อเขียนรายงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ของ ชุมชน และ ท้องถิ่นได้	- สอนวิธีการในการรวบรวมศึกษา ข้อมูล ความรู้ - ประสบการณ์ตรง เช่น การ สัมภาษณ์ สื่อประกอบต่างๆ - การบันทึกข้อมูล - การเขียนรายงานเป็นรูปเล่มจากเรื่อง ที่ได้เรียน	ให้ บุ ค ล เ ท ล ่ ำ น ี ้ เ ป ็ น ผู้ตรวจรายงาน - ครู - เพื่อน	อ.สมใจ ชนะสิทธิ์ และ วิทยากร จาก ชุมชน	2 คาบ

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

การประชุมทำแผนการเรียนรู้ครั้งที่ 1 ผู้เข้าร่วมประชุมมาช้ากว่ากำหนดและรีบกลับ เนื่องจากเป็นวันบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ผู้เข้าร่วมบางคนจึงต้องรีบกลับเพื่อเข้าร่วมพิธีให้ทันในตอนบ่าย คนที่อยู่ก็จะช่วยกันคิดจนเสร็จเกือบ 5 โมงเย็น แต่ครูขอกลับก่อนตั้งแต่ 15.00 น. เพราะติดธุระส่วนตัว โดยปกติชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอยู่แล้วในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีขีดจำกัดอยู่ คือครูมีความรู้สึว่าครูเป็นผู้รู้ในด้านวิชาการ และชุมชน คือ ผู้ไม่มีความรู้ด้านวิชาการเท่าที่ควร เมื่อถึงเวลาแบ่งกลุ่มคิดแผนการจัดการเรียนรู้ ครูก็ยังเป็นครูคือให้ชาวบ้านคิดและตัวเองค่อยมาตรวจในภายหลังเหมือนกับการสอนนักเรียน ส่วนครูสุขศึกษาอยู่คิดร่วมกับชุมชนจนงานเสร็จแล้วจึงกลับบ้าน การประชุมในช่วงแรกชุมชนยังไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นมากนัก แต่หลังจากเริ่มประชุมไปแล้วก็เริ่มมีการเสนอความคิด เช่น กลุ่มสมุนไพรมานำสมุนไพรมาทำเป็นแป้งฝุ่นบ้าง หรือลูกกวาดเพื่อเป็นสินค้าหรือของฝากจากชุมชนและในที่สุดกลุ่มได้ตกลงทำลูกกวาดโดยให้เหตุผลว่า “น่าจะมีคนบริโภคมากกว่าแป้งฝุ่น เพราะอาจไม่มีใครกล้าใช้แป้งฝุ่น เนื่องจากผู้คนสมัยนี้พิถีพิถันกับเรื่องใบหน้าเป็นพิเศษจะใช้อะไรโดยไม่เห็นผลก็ไม่กล้า แต่ถ้าเป็นลูกกวาดลองอมดูสัก 1-2 เม็ดก็ไม่เป็นไร” (สมเกียรติ บัญชาพัฒนศักดิ์)

การประชุมทำแผนการเรียนรู้ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้อธิบายถึงการประชุมในครั้งก่อนที่มีเพียงชุมชนร่วมคิด ไม่มีครูเข้าร่วมคิดด้วยซึ่งการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนจำเป็นที่จะต้องมิตั้งชุมชนและครูที่มาร่วมกันระดมความคิด ปรัชญากันว่า จะจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการได้อย่างไร เพราะในการทำวิจัยในครั้งนี้จำเป็นต้องมีครูและชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมิน และร่วมรับประโยชน์ การบูรณาการในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า จะบูรณาการเฉพาะเนื้อหาของวิชาเรียน แต่เป็นการบูรณาการ ครูกับครู ครูกับชุมชน ชุมชนกับชุมชน เนื้อหาของแต่ละรายวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น มิใช่เพียงให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคิดเพียงลำพัง ช่วงหลังครูกับชุมชน จึงช่วยกันคิดแผนการจัดการเรียนรู้จนสำเร็จได้ แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2 วิชา คือ วิชาภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาอื่นๆ ต้องนัดประชุมใหม่อีกครั้งเพราะผู้รับผิดชอบรายวิชาไม่มาเข้าร่วมประชุม

การประชุมทำแผนการเรียนรู้ครั้งที่ 3 บรรยากาศในที่ประชุมมีความเป็นกันเอง เป็นการพูดคุยหาข้อตกลงที่ตรงกัน เมื่อคิดไม่ออกก็คุยเรื่องอื่นที่สนุกๆ เช่น การหยอกล้อ เพื่อไม่ให้เครียด ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นคนซุกซม คือ คณะกรรมการป่าของชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลวัยกลางคนเป็นส่วนใหญ่ ทุกคนร่วมคิด และแสดงความคิดเห็นจนเสร็จสิ้นการประชุม ทำให้การประชุมในครั้งนี้สนุก เป็นการพูดคุยมากกว่าการประชุมอย่างเป็นทางการ การประชุมในวันนี้ได้

แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2 วิชา คือ วิชาสังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมเสนอแนะว่าในการประชุมในแต่ละครั้ง หากมีครูเข้าร่วมด้วยก็ควรให้ครูมาร่วมกันจนครบทุกวิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการเพื่อความสะดวกในการตกลงในหัวข้อประเด็นต่างๆ (วรรณ ขุนจันทร์ และ บุญชม เพ็ญจำรัส)

2.3 ผลการสร้างคู่มือการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

คู่มือการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนเรื่องป่าของชุมชน เป็นคู่มือเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ภายในคู่มือประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ บทเรียนเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย ลักษณะป่าของชุมชน ตะไคร้หมัด การใช้ประโยชน์จากป่า และการอนุรักษ์ (ดังแสดงในภาคผนวก ก)

2.4 ผลการจัดทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถามความคิดเห็น

จากการให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบในส่วนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ มีข้อสอบทั้งหมด 25 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกคือ ก ข ค และ ง แยกคำถามตามหัวเรื่องย่อยของแต่ละบท ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจภาพรวมของหลักสูตรแบบบูรณาการท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนของนักเรียน ครู และชุมชนหลังการทดลองใช้ และแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ (เดินป่า) และเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน มีระดับค่าให้เลือกตั้งแต่ 5 เท่ากับมากที่สุด 4 เท่ากับมาก 3 เท่ากับปานกลาง 2 เท่ากับน้อย และ 1 เท่ากับน้อยที่สุด สามารถสรุปผลดังนี้

ผลจากการหาค่า ความสอดคล้องและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ทุกข้อมีค่า (IOC) ที่สูงกว่า 0.5 ซึ่งแสดงว่าข้อสอบนั้นเป็นตัวแทนของผลการเรียนรู้ จึงสามารถนำข้อคำถามเหล่านี้ไปใช้ได้ทั้งหมด ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจภาพรวมของหลักสูตร และแบบสอบถามความคิดเห็นได้ตั้งคำถามจากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนการสอน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมได้ให้คำปรึกษาและเสนอแนะ แล้วพบว่ายังมีข้อผิดพลาดซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้เรียบร้อยแล้ว

2.5 การตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

ในการตรวจสอบหลักสูตร ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ 2 ประเด็น (ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 3) เพื่อนำข้อคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเพื่อการปรับใช้ให้เหมาะสมในปีการศึกษาต่อไป สามารถสรุปผลดังนี้

ผลการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ผลการตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ประเด็นที่ 1 ในด้านความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นว่า สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมปีที่ 1 ได้ เนื่องจากการเรียนโดยใช้ประสบการณ์จริงเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี และเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนด้วยแล้ว เป็นสิ่งที่นักเรียนสมควรต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ในส่วนของวิชาที่เข้าร่วมในการบูรณาการในครั้งนี้ วิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษสามารถเข้าร่วมได้ทุกหัวเรื่องย่อย และในวิชาสังคมและวิทยาศาสตร์ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษารายละเอียดแต่ละเรื่องให้ครอบคลุมมากกว่านี้ ส่วนวิชาสุขศึกษาควรเน้นทั้งสมุนไพรและอาหารควบคู่กันเพราะอาหารทุกอย่างเป็นสมุนไพร

ผลการประเมินหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิประเด็นที่ 2 คือการตรวจสอบความเหมาะสมของรายละเอียดของหลักสูตร พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.5 – 1.00 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 อยู่จำนวน 4 ประเด็น คือ

1. ความเหมาะสมของหัวเรื่องย่อยกับขอบเขตเนื้อหา ในบทที่ 3 หัวเรื่องย่อยที่ 3.5 อุปกรณ์เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับป่าและเครื่องมือในการทำลายป่า มีขอบเขตเนื้อหาที่นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือบางอย่างที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ความเหมาะสมของหัวเรื่องย่อยกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามรายวิชาต่างๆ ในบทที่ 3 หัวเรื่องย่อย 3.4 สมุนไพร มีจุดประสงค์คือมีวิสัยทัศน์ในการดูแลสุขภาพและการดำเนินชีวิตในวิชาสุขศึกษา

3. ความเหมาะสมของหัวเรื่องย่อยกับรายวิชาต่างๆ ที่เข้าร่วมบูรณาการในบทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าในประเทศไทย หัวเรื่องย่อยที่ 1.1 ความหมายและชนิดของป่าในประเทศไทย โดยมีรายวิชาที่เข้าร่วม คือภาษาอังกฤษ

4. ความเหมาะสมของหัวเรื่องย่อยกับรายวิชาต่างๆ ที่เข้าร่วมบูรณาการในบทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโพก หัวเรื่องย่อยที่ 2.2 วิธีการจัดการทรัพยากรใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต.ตะโพก โดยมีรายวิชาที่เข้าร่วมคือภาษาไทย

จากประเด็นทั้ง 4 ประเด็นที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 แต่ด้วยระยะเวลาของการจัดกระบวนการที่มีจำกัด ที่ประชุมจึงตัดสินใจนำประเด็นทั้ง 4 ที่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เห็นด้วยไปปรับแก้เพื่อใช้ในการปีการศึกษาต่อไป และยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องขององค์ประกอบของป่าว่าควรจะเน้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพให้มาก การใช้ประโยชน์จากป่าในเรื่องการท่องเที่ยวต้องมีหลายแง่มุม และต้องมองในมุมที่เป็นผลเสียต่อป่าให้มาก ไม่ประจําถิ่นควรมีความครอบคลุมทุกประเภท ไม่

ควรเน้นเฉพาะไม่เศรษฐกิจ เรื่องการใช้สมุนไพร และวิสัยทัศน์ในการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์กัน จุดประสงค์ควรสอดคล้องกันอย่างลงตัวและเน้นการใช้ประโยชน์จริงๆ และต้องให้ครูศึกษาระยะของแต่ละเรื่องให้เข้าใจชัดเจนก่อน จึงจะบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการที่กลมกลืนจริงๆ ต้องอาศัยการประสานงานที่ดีของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.6 การประชุมวางแผนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน วันที่ 28 เมษายน 2547

กิจกรรม เป็นการประชุมเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองที่จะใช้ในการวิจัย ชักซ้อมทำความเข้าใจรายละเอียดแผนการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน ซึ่งแจ้งรายละเอียดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรมการเดินป่า แบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่ายร่วมกันระหว่างชุมชน ครู และผู้วิจัย รวมทั้งเตรียมความพร้อมของวิทยากร สามารถสรุปผลดังนี้

ผลการประชุมวางแผนการทดลองใช้หลักสูตรแบบบูรณาการท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ผลจากการประชุมวางแผนเพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน จากการประชุมระดมความคิดสามารถแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้เป็นดังนี้

1. กลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่ประชุมเลือกกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้น ม.1/1 เพราะในการบูรณาการครั้งนี้มีวิชาเลือกที่เข้าร่วมในการบูรณาการอยู่หนึ่งวิชา คือวิชาภาษาอังกฤษ ที่มีเด็กชั้น ม.1/1 เลือกเรียนมากที่สุด และทางโรงเรียนประชาบำรุงมีแนวทางการจัดห้องเรียนโดยการลดระดับการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างหลากหลาย ถือว่านักเรียนกลุ่มนี้มีระดับการเรียนรู้ปกติ และมีพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัยเช่นเดียวกับนักเรียนกลุ่มอื่นๆ (สนใจ ชนะสิทธิ์) ผู้เข้าร่วมประชุมจึงตกลงเลือกนักเรียนห้อง ม.1/1 เป็นกลุ่มทดลองในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้

2. วิทยากรที่มาให้ความรู้แก่นักเรียน ที่ประชุมเห็นว่าควรเป็นวิทยากรชุดเดิมในงานวิจัยของสนทนา เมืองสุข (2546) เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรู้ความชำนาญมากกว่าบุคคลท่านอื่น และหากผู้เข้าร่วมทีมวิจัยคนใดสนใจในเรื่องใด ก็ให้เข้าไปเป็นผู้ช่วย เพื่อเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตัวเองต่อไป

3. การเริ่มการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่ประชุมเสนอให้เริ่มจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน – 31 สิงหาคม 2547

4. เนื่องจากแผนการเรียนรู้ได้ระบุให้มีการจัดกิจกรรมการเดินป่าซึ่งเป็นกิจกรรมบูรณาการของบทที่ 2-4 ในหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ดังนั้นในการประชุมครั้งนี้ จึงได้มีการตกลงรายละเอียดของการจัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งที่ประชุมได้เสนอให้จัดขึ้นใน

วันเสาร์ที่ 3 กรกฎาคม 2547 โดยมีรูปแบบกิจกรรมดังที่ประชุมได้เสนอดังนี้ แบ่งเป็นฐาน 6 ฐาน (บทที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ฐาน บทที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ฐาน และบทที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ฐาน) โดยแต่ละฐานจะมีวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนตามความถนัด และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ซึ่งจำนวนนักเรียนทั้งหมดมี 110 คนจาก 3 ห้องโดยแบ่งออกเป็นห้องละ 2 กลุ่ม รวมทั้งหมดแบ่งเป็น 6 กลุ่มๆ ละประมาณ 18 คน

ข้อสังเกตของผู้วิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งฝ่ายครู และฝ่ายชุมชนทำให้งานออกมาเป็นที่น่าพอใจ และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน บรรยากาศในที่ประชุมเป็นกันเอง เป็นการพูดคุยเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน แต่ครุมีเวลาเข้าร่วมประชุมน้อยเพราะต้องกลับไปสอนเด็กนักเรียน จึงออกไปก่อนที่จะเสร็จการประชุม และครูบางคนมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาประชุม และไม่ได้มาเข้าร่วมประชุม เช่น ครูสุเทพ เรื่องคล้าย ไปราชการ ครูภมร พลเพชร ดิษฐระไม่สามารถมาเข้าร่วมการประชุมได้ ฝ่ายชุมชนบางส่วนต้องไปเข้าร่วมประชุมที่วัด ต้องแบ่งกันมาร่วมประชุม แสดงว่าผู้ที่มีบทบาททางฝ่ายชุมชนมีอยู่เพียงคนกลุ่มเดียว เมื่อมีหน่วยงานใดเข้ามาติดต่อหรือจัดประชุมจึงต้องแบ่งคนในกลุ่มออกเป็นส่วนๆ (มณฑา จันทมาศ (สัมภาษณ์), 17 มิถุนายน 2547) เพื่อเข้าร่วมการประชุม

ส่วนที่ 3 ผลจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

สำหรับขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การเรียนในห้องเรียน และกิจกรรมนอกสถานที่ มีกิจกรรมร่วมคือกิจกรรมเดินป่า จากนั้นกลับมาดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามแผนการเรียนรู้ของแต่ละวิชาอีกครั้งในห้องเรียน ในขั้นตอนการทดลองผู้วิจัยเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น ซึ่งได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าทั้งผู้ปกครองและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ดังนี้

1.1 ผู้ปกครอง รับทราบการอนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งในส่วนของความเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ อำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ และรถรับส่งนักเรียน

ข้อสังเกต

การให้ความร่วมมือจากทั้งผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายยินดีและเต็มใจอำนวยความสะดวก โดยไม่คิดว่าเป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบ กลับยินดีและพร้อมที่จะช่วยเหลือหากโรงเรียนมีความประสงค์แจ้งมา ดังคำกล่าวของไพโรจน์ นครา “ทางหน่วยงานพร้อมที่จะช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้แก่โรงเรียน และยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้เรื่องป่าให้กับเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน เพราะงานเผยแพร่ความรู้เรื่องป่าก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติเช่นกัน” (สัมภาษณ์ 10 มิถุนายน 2547)

2. ผลการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ในห้องเรียน และการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน นอกสถานที่ ณ แหล่งเรียนรู้ป่าของชุมชน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน จัดขึ้นในเดือนมิถุนายน - กันยายน 2547 สามารถสรุปผลการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ผลจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนมีวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาแกน อยู่ในหน่วยที่ 2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สารที่ 5 ภูมิศาสตร์ สารสังคมนา วัฒนธรรม ใช้เวลาในการเรียน 38 ชั่วโมงโดยแบ่งเป็นวิชาสังคม 16 ชั่วโมง ภาษาไทย 6 ชั่วโมง ภาษาอังกฤษ 8 ชั่วโมง สุขศึกษา 4 ชั่วโมง และวิทยาศาสตร์ 4 ชั่วโมง นำไปใช้จัดการเรียนการสอนระหว่างเดือนมิถุนายน – สิงหาคม พ.ศ. 2547 พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และเห็นคุณค่าของป่า เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง หลังจากที่ได้เรียนรู้ลักษณะโดยทั่วไปของป่าในประเทศไทยไปแล้ว การที่นักเรียนได้เห็น และสัมผัสกับของจริงทำให้นักเรียนจดจำได้ดี และเรียนรู้ไปด้วยความสนุกและมีความสุข เป็นการเรียนปนเล่น สังเกตได้จากการถาม การอยากรู้ อยากเห็นของนักเรียน และจากคำกล่าวของจิรพงศ์ ณ พัทลุง ที่ว่า “การเรียนแบบนี้สนุกจัง ได้ออกไปเรียนนอกห้องเรียน ได้เห็นต้นไม้สีเขียว ไม่ต้องอยู่แต่ในห้องสี่เหลี่ยม น่าจะมีการเรียนแบบนี้บ่อยๆ” (สัมภาษณ์ 21 มิถุนายน 2547) และสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับมานำเสนอเป็นผลงานนักเรียน ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ลักษณะและวิธีการจัดการเรียนการสอน

บทที่	วิชา	กิจกรรม	ผลงานนักเรียน	หมายเหตุ
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับป่าของชุมชน 1.1 ความหมายและชนิดของป่าไม้ในประเทศไทย	สังคมศึกษา 2 ชั่วโมง	1. สอนทฤษฎี 2. คู่มือ/วีดีโอ เรื่องป่า	ใบงานเรื่องความหมายและชนิดของป่าไม้ในประเทศไทย	ภาคผนวก ฉ 1
1.2 องค์ประกอบของป่าทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 2 ชั่วโมง	1. เดินป่า 2. สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ	ใบงานเรื่องห่วงโซ่อาหาร	ภาคผนวก ฉ 2
1.3 วิธีการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไปของพื้นที่ในประเทศไทย	สังคมศึกษา 2 ชั่วโมง	1. วิทยากรให้ความรู้ 2. คู่มือ/วีดีโอ เรื่องป่า	นำเสนอหน้าชั้นเรียน	
	ภาษาไทย 2 ชั่วโมง	แบ่งกลุ่มนักเรียนวิเคราะห์เนื้อหาในบทที่ 1	นำเสนอหน้าชั้นเรียน	หลังจากเรียนจบในบทที่ 1
	ภาษาอังกฤษ 2 ชั่วโมง	แปลคำศัพท์	นำเสนอหน้าชั้นเรียน	
บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโหนด 2.1 ลักษณะทางกายภาพ และประวัติความเป็นมาป่าของชุมชนตะโหนด	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 2 ชั่วโมง	1. วิทยากรบรรยาย 2. สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ	การตอบคำถาม	
2.2 วิธีการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ใน ต. ตะโหนด	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 2 ชั่วโมง	การเดินป่า	การอธิบายถึงวิธีการจัดการใช้ประโยชน์จากป่า	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

บทที่	วิชา	กิจกรรม	ผลงานนักเรียน	หมายเหตุ
2.3 การรวมกลุ่มในการจัดสรรป่าใน ต. ตะโหนด	ภาษาไทย 2 ชั่วโมง	1. เรียนทฤษฎี 2. การบรรยายจากวิทยากร 3. แบ่งกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา 4. เลียงตามสาย	รายงานเล่มเล็ก	เวลาไม่เพียงพอจึงไม่ได้ทำกิจกรรมเลียงตามสาย
	ภาษาอังกฤษ 2 ชั่วโมง	1. เรียนทฤษฎี 2. เดินป่า 3. วิเคราะห์เนื้อหา	ออกนำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นรายกลุ่ม	หลังจากเรียนจบในบทที่ 2
บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 1 ชั่วโมง	1. ปลุป่า 2. เขียนเรียงความ	1. การดูแลรักษาต้นไม้ที่รับผิดชอบ 2. เรียงความ	
3.2 ความเกื้อกูลของป่าต่อชุมชน	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 2 ชั่วโมง	1. การเดินป่า 2. สรุปร่วมกันชั้นเรียน	การปลูกพืชทดแทน	ดูแลต้นไม้ภายในโรงเรียน
3.3 สภาพการดำรงชีวิตของป่าทั้งพืชและสัตว์	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 2 ชั่วโมง	1. สอนทฤษฎี 2. การเดินป่า 3. การบรรยายจากวิทยากร	การตอบคำถาม	
3.4 สมุนไพร	สุขศึกษา 4 ชั่วโมง	1. การเดินป่า 2. ทำลูกกวาดสมุนไพร	ขั้นตอน และวิธีการทำลูกกวาดสมุนไพร	เวลาไม่เพียงพอสำหรับการทำกิจกรรม
3.5 อุปกรณ์: เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับป่าและเครื่องมือในการทำลายป่า	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับเนื้อหาอื่นๆ 1 ชั่วโมง	การเดินป่า	สอบข้อเขียน	

ตารางที่ 12 (ต่อ)

บทที่	วิชา	กิจกรรม	ผลงานนักเรียน	หมายเหตุ
3.6 วิธีการ ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน: การนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ประโยชน์และถ่ายทอด	สังคมศึกษา สรุปร่วมกับ เนื้อหา 3.5	การเดินป่า	การสอบข้อเขียน	
	ภาษาอังกฤษ 2 ชั่วโมง	1. แปลคำศัพท์ 2. เรียงความอย่างง่าย	1. คำศัพท์ 2. เรียงความ	หลังจากเรียน จบในบทที่ 3
บทที่ 4 การอนุรักษ์ 4.1 ผลดีและผล เสียของป่า	วิทยาศาสตร์ 1 ชั่วโมง	1. การเดินป่า 2. แบ่งกลุ่มนักเรียน อภิปรายสาเหตุที่ทำให้ ป่าเสื่อมโทรม	ความรู้สึกรักของ นักเรียนที่มีต่อป่า	ภาคผนวก ช 5
4.2 ความเสื่อม โทรมของป่าทั้งจาก การกระทำโดย ธรรมชาติ และมนุษย์	วิทยาศาสตร์ 1 ชั่วโมง	การเดินป่า	ความรู้สึกรักของ นักเรียนที่มีต่อป่า	ภาคผนวก ฉ 5
4.3 การอนุรักษ์	วิทยาศาสตร์ 2 ชั่วโมง	การเดินป่า	1. โครงการ 2. คำขวัญเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ป่า	ภาคผนวก ฉ 3
	ภาษาไทย 2 ชั่วโมง	1. สอนทฤษฎีการเก็บ รวบรวมข้อมูล 2. การบันทึกข้อมูล 3. การเขียนรายงาน	รายงานเล่มเล็ก	หลังจากเรียน จบในบทที่ 4
	ภาษาอังกฤษ 2 ชั่วโมง	1. สอนทฤษฎีการเก็บ รวบรวมข้อมูล 2. การบันทึกข้อมูล 3. การเขียนรายงาน	รายงานเล่มเล็ก อย่างง่าย	
รวมทั้งสิ้น 38 ชั่วโมง				

การดำเนินการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม เรียนรู้การเป็นผู้นำ - ผู้ตาม การแสดงความคิดเห็น การซักถาม และได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามบางกิจกรรมในแต่ละรายวิชาไม่สามารถดำเนินไปตามแผนการสอนได้ เนื่องจากมีระยะเวลาที่จำกัด เช่น ในรายวิชาสังคมศึกษาที่จะต้องให้นักเรียนปลูกป่าทดแทน แต่ไม่ได้ปลูกจึงต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นดูแลต้นไม้ภายในโรงเรียน และในวิชาภาษาไทยที่ต้องมีกิจกรรมเสียงตามสายแต่ไม่ได้ปฏิบัติจึงทำให้ต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นการพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้อย่างขาดการประสานงานที่ระหว่างคณะครูที่เข้าร่วมบูรณาการ และครูกับครูภูมิปัญญาอยู่บ้างทำให้ไม่มั่นใจในเรื่องที่สอนว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นวิธีการสอนไปเพื่อความเหมาะสม สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน และผลการเรียนรู้ที่เกิดต่อครู และชุมชนผู้วิจัยขอเสนอต่อไปในส่วนของการประเมินผล

ส่วนที่ 4 ผลจากการประเมินการจัดการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

การประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ การประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองโดยตรง การประเมินผลจากทัศนคติความคิดเห็นของที่ประชุม การประเมินความพึงพอใจหลังการทดลองใช้หลักสูตร และการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนหลังการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว

1. ประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองโดยตรง

การประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง โดยตรง ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดังต่อไปนี้

ผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้านพุทธิพิสัยประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีวิจารณญาณทั้งก่อนและหลังเรียนแบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนตลอดภาคการศึกษา โดยผู้วิจัยคำนวณค่าคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ตาม

แบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์ความยากง่าย และค่าจำแนกแล้ว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจก่อน และหลังการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ก่อนเรียน	36	13.36	3.89	4.31
หลังเรียน	36	16.08	4.28	

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อน และหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนที่เกิดขึ้น โดยมีองค์ประกอบทางด้านการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม วิทยากรท้องถิ่น สถานที่เรียนรู้ เนื้อหา และสื่อประกอบการเรียนการสอน ที่เกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทำให้นักเรียนสามารถจดจำได้ดี เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ด้านทักษะพิสัย นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างน่าสนใจ และสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถนำเสนอผลงานที่ได้จากการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนได้ดีดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การนำเสนอผลงานที่ได้จากการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

วิชา	มาตรฐานการเรียนรู้	จุดประสงค์ในการเรียนรู้ ในหลักสูตรท้องถิ่น	ผล
สังคมศึกษา	มีความรู้ ความเข้าใจ รู้สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ กฎระเบียบ สถานการณ์เกี่ยวกับภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข	มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแยกชนิด การใช้ประโยชน์จากป่า รักษามิให้ และ ห ว ง แ ห น ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	1. นักเรียนสามารถแยกแยะต้นไม้ที่มีในโรงเรียนได้ว่าต้นไม้แต่ละชนิดมีประโยชน์อย่างไร และจัดเป็นไม้ประเภทใด เช่น ไม้พุ่ม ไม้ยืนต้น ไม้ล้มลุก เป็นต้น 2. นักเรียนสามารถพูดอธิบายความรู้สึกรักที่มีต่อป่าของชุมชนได้

ตารางที่ 14 (ต่อ)

วิชา	มาตรฐานการเรียนรู้	จุดประสงค์ในการเรียนรู้ ในหลักสูตรท้องถิ่น	ผล
ภาษาไทย	ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	อ่านออกเสียง แสดงความคิดเห็น เขียนรายงาน เลือกร่าง และพูด แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกที่มีต่อป่าของชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. นักเรียนสามารถเขียนรายงานเป็นรูปเล่มเรื่องป่าของชุมชนได้ 2. นักเรียนสามารถอธิบายความรู้สึกที่มีต่อป่าของชุมชนได้
ภาษาอังกฤษ	อ่านแปลข้อมูล พูดแสดงความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้	อ่านแปลข้อมูล พูดแสดงความคิดเห็นที่มีต่อป่าของชุมชนได้	1. นักเรียนสามารถอธิบายถึงขั้นตอนการทำลูกกวาดสมุนไพรเป็นภาษาอังกฤษได้ 2. สามารถเชื่อมโยงประโยชน์ของป่าไม้ในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม 3. สามารถอธิบายความหมายของป่าร้อนชื้นเป็นภาษาอังกฤษได้
สุขศึกษา	มีความรู้เรื่องสมุนไพร และลักษณะของสมุนไพรที่มีภายในท้องถิ่น	รู้วิธีใช้ยาสมุนไพรไทยได้อย่างถูกต้อง	นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนวิธีการทำลูกกวาดสมุนไพรได้
วิทยาศาสตร์	มีความรู้ ความเข้าใจระบบนิเวศในท้องถิ่น ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่น	สามารถอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในระบบนิเวศได้	นักเรียนสามารถอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องความสำคัญของพืชต่อการดำรงชีวิตของสัตว์และสิ่งแวดล้อม และความรู้สึกของนักเรียนเมื่อป่าไม้ถูกทำลายได้

3. ด้านเจตคติ จากการสังเกตระหว่างการเรียนรู้และการสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกรักและหวงแหน และเห็นคุณค่าทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับการสัมภาษณ์นักเรียนซึ่งสามารถแยกได้เป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. ความภูมิใจ

1.1 “รู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้เรียนรู้ เราจึงควรรักษาแหล่งทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อความภาคภูมิใจและเพื่อการเรียนรู้ต่อไป” (พิชชาภา ขุนจันทร์ (สัมภาษณ์), 13 กันยายน 2547)

1.2 “ภาคภูมิใจชุมชนของตนเองที่มีแหล่งเรียนรู้ อนุรักษ์ปัญญาและความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทั้งคนในชุมชน และนอกชุมชน” (กานุเดช เพชรช่วย (สัมภาษณ์), 13 กันยายน 2547)

2. การอนุรักษ์

2.1 “ป่าไม่มีความสำคัญกับเราเป็นอย่างมากทั้งในด้านปัจจัย 4 เราจึงควรรักษาป่าไม่ให้ความสมบูรณ์ต่อไป” (ศตริรัตน์ รัตน์จันทร์ (สัมภาษณ์), 13 กันยายน 2547)

2.2 “เห็นคุณค่าของป่าเพราะป่าสร้างน้ำ จึงควรอนุรักษ์ป่า และใช้น้ำให้ประหยัดอย่างรู้คุณค่ามากที่สุด” (จรรุวรรณ สุวรรณจินดา (สัมภาษณ์), 13 กันยายน 2547)

2.3 “การดูแลรักษาป่าเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น” (รมิตา โคตรชมพู (สัมภาษณ์), 13 กันยายน 2547)

2. ประเมินผลจากทัศนคติความคิดเห็นของที่ประชุม

สำหรับขั้นตอนการประเมินผลจากทัศนคติความคิดเห็นของที่ประชุมหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมคือครู ชุมชน และผู้วิจัยร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนตั้งแต่การสร้างจนกระทั่งการนำหลักสูตรไปใช้ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ความเหมาะสมของวิธีการจัดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน

สำหรับวิธีการจัดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดประชุมมีความเหมาะสม ที่มีทั้งครู และชุมชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน ซึ่งถือเป็นโอกาสดีที่ทั้งชุมชน และ โรงเรียนได้ร่วมจัดการศึกษาให้กับนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง ส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ อีกทั้งชุมชน และครูยังได้สร้างความคุ้นเคย และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอีกด้วย ตลอดจนชุมชนสามารถทราบหลักการทำงานของโรงเรียนถึงการเรียนการสอนแก่นักเรียน ทั้งนี้ในช่วงของการระดมความคิดทั้งครูและชุมชนยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ในช่วงของการระดมความคิดจัดทำแผนการสอน ควรทำความเข้าใจให้มากขึ้นกว่านี้ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อให้งานสามารถเสร็จได้ทันเวลา เนื่องจากทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องที่ทำ

2. ในช่วงการระดมความคิดในแต่ละครั้ง ควรให้ทั้ง 2 ฝ่าย คือทางชุมชน และโรงเรียนได้อยู่กันครบทุกคนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน หากใครมีภาระก็ควรบอกให้แน่ชัด ไม่ใช่รับปากว่าจะมาแต่ไม่มา จะทำให้ทั้งผู้วิจัยและทีมวิจัยต้องคอย และงานก็ไม่เสร็จ ทำให้เสียเวลา และผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมก็ไม่เกิดความเข้าใจในงานที่ทำได้ดีเท่ากับผู้ที่เข้าร่วมด้วย

3. เรื่องวันและเวลาทางชุมชนบอกว่าถ้าประชุมเฉพาะคณะครูควรเป็นวันปกติคือจันทร์ – ศุกร์ ตอนเที่ยงหรือคาบว่างที่ครูว่างตรงกัน แต่ถ้าประชุมร่วมกันระหว่างชุมชน และโรงเรียนควรเป็นวันเสาร์ เพราะถ้าเป็นวันปกติครูต้องมีภาระการสอนและงานอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้ไม่มีเวลาว่างเพราะงานที่โรงเรียนก็มีมากอยู่แล้ว ส่วนทางชุมชนบอกว่าเป็นวันใดก็ได้ แต่ควรเป็นช่วงบ่ายเพราะช่วงเช้าทางชุมชนต้องกรีดยาง

2.2 ร่วมแสดงความคิดเห็นภาพรวมของหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

ที่ประชุมมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหลักสูตร โดยทั่วไปว่ามีความเหมาะสมอย่างไรก็ตาม ในส่วนของเนื้อหาที่มีเพียงหัวข้อเดียวที่ควรมีการปรับเปลี่ยน ได้แก่ หัวข้อเรื่องผลเสียของป่าไม้ เพราะไม่พบว่าป่าไม้มีผลเสียแต่อย่างใด ซึ่งหัวข้อนี้อาจอาจทำให้เด็กเข้าใจไขว้เขวว่าถ้าป่าไม้มีผลเสียก็ไม่สมควรปลูกต้นไม้อีก ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนหัวเรื่องนี้เป็นผลกระทบจากการทำลายป่าแทน และควรเพิ่มหัวข้อเรื่องการจัดการแหล่งน้ำเข้าไปในหลักสูตรด้วย เพราะน้ำกับป่าเป็นเรื่องเดียวกัน

นอกจากนี้ ที่ประชุมแสดงความคิดเห็นต่อระยะเวลาในกิจกรรมการเดินป่า ว่าไม่ควรเกินครึ่งวันเพราะเด็กสมาธิสั้น เหนื่อย ทำให้ไม่สนใจในเรื่องที่จะต้องเรียน และควรเพิ่มสันทนาการในฐานต่างๆ เพื่อเรียกความสนใจเด็กให้มากขึ้น ในส่วนของรายวิชาที่เข้าร่วมบูรณาการที่ประชุมคิดว่าควรจะมีวิชาอื่นๆ เข้าร่วมบูรณาการด้วยมากกว่า 5 วิชาที่ได้บูรณาการไปแล้ว เพราะยังมีอีกหลายวิชาที่สามารถเข้าร่วมบูรณาการได้ เช่น ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนในอนาคต

จากการระดมความคิด ผู้เข้าร่วมแต่ละฝ่ายได้เสนอความคิดต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนดังต่อไปนี้

ครู อนาคตของหลักสูตรต่อไปอาจจะต้องมีการปรับในหลายๆ ส่วน เช่น เพิ่มเติมวิชาที่เข้าร่วม ปรับเนื้อหาให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ชุมชน อยากให้มีการเรียนการสอนแบบนี้^{นี้}อีก เพราะการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนการสอนที่ทำให้ทั้งครู ชุมชน และนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ผู้บริหาร การเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนมีจุดสำคัญคือการใช้ประโยชน์จากป่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนในอนาคตจึงต้องให้ผู้เรียนเข้าใจถึงคุณค่าของป่าให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางชีวภาพ ควรสร้างความตระหนักควบคู่ไปกับการเรียนรู้ต่อไป

3. แบบประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน ชุมชน หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

การตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นักเรียนห้อง ม.1/1 จำนวน 36 คนแต่เนื่องจากวันที่ประเมินมีนักเรียนที่ทำแบบสอบถามความพึงพอใจมีทั้งสิ้น 29 คน ส่วนอีก 7 คนไม่มาโรงเรียน จึงทำให้ไม่ได้ทำแบบสอบถามในครั้งนี้
2. ครูที่เข้าร่วมในการบูรณาการ จำนวน 5 คน
3. ชุมชน จำนวน 6 คนเนื่องจากบุคคลที่เหลือติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ผลจากการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ 15 ความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ข้อ	ความพึงพอใจของนักเรียน หลังการใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					SD.	$\bar{X}$	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์	13 (44.8)	14 (48.2)	2 (7.0)			0.62	43	มากที่สุด
2.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล	10 (34.5)	16 (55.2)	3 (10.3)			0.63	42	มากที่สุด
3.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรภายในท้องถิ่น	14 (48.3)	11 (38.0)	3 (10.3)	1 (3.4)		0.80	43	มากที่สุด

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจของนักเรียนหลัง การใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					S.D.	$\bar{X}$	ความห มา ย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
4.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความ ตระหนักและเห็นความสำคัญของป่า	18 (62.2)	9 (31.0)	1 (3.4)		1 (3.4)	0.87	44	มากที่สุด
5.	นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน	10 (34.5)	12 (41.4)	6 (20.7)	1 (3.4)		0.84	40	มาก
6.	นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ตรง	12 (41.4)	14 (48.3)	3 (10.3)			0.66	43	มากที่สุด
7.	นักเรียนได้รับความรู้เรื่องป่าของ ชุมชน	10 (34.5)	15 (51.8)	3 (10.3)	1 (3.4)		0.75	41	มาก
8.	นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความเกี่ยว กันของป่ากับชุมชน	14 (48.3)	9 (31.0)	4 (13.7)	2 (6.9)		0.94	42	มากที่สุด
9.	นักเรียนเห็นคุณค่าในการนำผลการ เรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	13 (44.8)	13 (44.8)	2 (7.0)	1 (3.4)		0.76	43	มากที่สุด
10.	กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรมีความ น่าสนใจ	10 (34.5)	15 (51.8)	4 (13.7)			0.67	42	มากที่สุด
11.	ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการ อนุรักษ์ป่า	10 (34.5)	14 (48.4)	5 (17.1)			0.71	41	มาก
12.	ช่วยให้ผู้เรียนมีเกิดความเชื่อมั่นใน การตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น	10 (34.5)	14 (48.4)	5 (17.1)			0.71	41	มาก
13.	นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ	13 (44.8)	10 (34.5)	6 (20.7)			0.78	42	มากที่สุด
14.	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนมีความ น่าสนใจ	13 (44.8)	14 (48.4)	1 (3.4)	1 (3.4)		0.72	43	มากที่สุด
15.	นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย	13 (44.8)	10 (34.5)	5 (17.3)		1 (3.4)	0.96	42	มากที่สุด
16.	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมาก ขึ้น	15 (51.8)	7 (24.1)	7 (24.1)			0.84	42	มากที่สุด

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจของนักเรียน หลังการใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					SD.	$\bar{X}$	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
17.	วิทยากรท้องถิ่นให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน	16 (55.2)	11 (37.9)	1 (3.4)	1 (3.4)		0.73	44	มากที่สุด
18.	วิทยากรท้องถิ่นใช้เทคนิคในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและทำให้เกิดการเรียนรู้	12 (41.4)	13 (44.8)	3 (10.3)	1 (3.4)		0.78	42	มากที่สุด
$\bar{X}$ รวมทั้งหมด 76.0								4.2	มากที่สุด

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน จำนวน 29 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 สามารถจัดเป็นกลุ่มระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนหลังการทดลองใช้ได้ดังนี้

หัวข้อที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรแบบบูรณาการสามารถทำให้นักเรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล รักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น ตระหนักและเห็นความสำคัญของป่า สนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ใช้ประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากของจริง ได้รับความรู้เรื่องป่าของชุมชน เข้าใจเกี่ยวกับความเกื้อกูลกันของป่ากับชุมชน เห็นคุณค่าในการนำผลการเรียนรู้เรื่องป่าไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมมีความน่าสนใจ มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า เกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตัวเอง เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สื่อที่ใช้มีความน่าสนใจ ได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น วิทยากรมีความเป็นกันเองกับนักเรียน และใช้เทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ

หัวข้อที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจมาก ได้แก่ นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน นักเรียนได้รับความรู้เรื่องป่าของชุมชน ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า ช่วยให้ผู้เรียนมีเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น

แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจกับสิ่งที่ได้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและพอใจจึงเป็นการ

เรียนรู้ที่มีความสุข และสนุกกับสิ่งที่เรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

ในส่วนของคุณครูผู้เข้าร่วมการบูรณาการ การประเมินผลพบว่าความพึงพอใจของคุณครูต่อหลักสูตรมีผลความพึงพอใจดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความพึงพอใจของคุณครูหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ข้อ	ความพึงพอใจของคุณครูหลังการใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					SD.	— X	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์	1 (20.0)	4 (80.0)				0.44	42	มากที่สุด
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล	1 (20.0)	4 (80.0)				0.44	42	มากที่สุด
3	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรภายในท้องถิ่น	1 (20.0)	3 (60.0)	1 (20.0)			0.70	40	มาก
4	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความรักระหนักและเห็นความสำคัญของป่า	1 (20.0)	3 (60.0)	1 (20.0)			0.70	40	มาก
5	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน	2 (40.0)	2 (40.0)	1 (20.0)			0.83	42	มากที่สุด
6	นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ตรง	2 (40.0)	3 (60.0)				0.54	44	มากที่สุด
7	นักเรียนได้รับความรู้เรื่องป่าของชุมชน	5 (100.0)					0.00	40	มาก
8	นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความเกี่ยวเนื่องกันของป่ากับชุมชน	1 (20.0)	3 (60.0)	1 (20.0)			0.70	40	มาก
9	นักเรียนเห็นคุณค่าในการนำผลการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน		3 (60.0)	2 (40.0)			0.54	36	มาก
10	กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจ		4 (80.0)	1 (20.0)			0.44	38	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจของครูหลัง การใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					SD.	$\bar{X}$	ความห มาย
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
11	ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า	1 (20.0)	3 (60.0)	1 (20.0)			0.70	4.0	มาก
12	ช่วยให้ผู้เรียนมีเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น	1 (20.0)	2 (40.0)	2 (40.0)			0.83	3.8	มาก
13	นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	2 (40.0)	2 (40.0)	1 (20.0)			0.83	4.2	มากที่สุด
14	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ		3 (60.0)	2 (40.0)			0.54	3.6	มาก
15	นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย	2 (40.0)	3 (60.0)				0.54	4.4	มากที่สุด
16	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	2 (40.0)	3 (60.0)				0.54	4.4	มากที่สุด
17	วิทยากรท้องถิ่นให้ความสำคัญกับตนเองกับนักเรียน	3 (60.0)	2 (40.0)				0.54	4.6	มากที่สุด
18	วิทยากรท้องถิ่นใช้เทคนิคในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและทำให้เกิดการเรียนรู้	1 (20.0)	4 (80.0)				0.44	4.2	มากที่สุด
19	สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	1 (20.0)	4 (80.0)				0.44	4.2	มากที่สุด
20	มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	2 (40.0)	3 (60.0)				0.54	4.4	มากที่สุด
21	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคณะครูที่เข้าร่วมบูรณาการด้วยกัน	2 (40.0)	3 (60.0)				0.54	4.4	มากที่สุด
$\bar{X}$ รวมทั้งหมด 88.6								4.1	มาก

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า ระดับความพึงพอใจของครูหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน จำนวน 5 คน พบว่าจะแน่นอนเฉลี่ยโดยรวมความพึงพอใจของครูหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.1

หัวข้อที่ครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ วิทยากรท้องถิ่นที่ได้ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน และมีความพึงพอใจกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพราะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นองค์รวม ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีเหตุผลโดยใช้ประสบการณ์ตรง ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรมที่หลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ตลอดจนพอใจกับเทคนิควิธีการในการกระตุ้นความสนใจนักเรียนของวิทยากร อีกทั้งยังได้ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับครูด้วยกันเอง และกับชุมชนอีกด้วย

หัวข้อที่ครูพึงพอใจมาก ได้แก่ หลักสูตรช่วยให้นักเรียนรู้สึกรัก ห่วงแหนทรัพย์สินภายในท้องถิ่น หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของป่า นักเรียนเห็นคุณค่าในการนำผลการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้รับความรู้เรื่องป่าของชุมชน นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความเกื้อกูลกันของป่ากับชุมชน กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ

ในส่วนของทีมผู้เข้าร่วมฝ่ายชุมชน การประเมินผลพบว่าความพึงพอใจของชุมชนต่อหลักสูตรมีผลความพึงพอใจดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจของชุมชนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ข้อ	ความพึงพอใจของชุมชนหลังการใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					S.D.	$\bar{X}$	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์	1 (16.6)	5 (83.4)				0.40	4.1	มาก
2	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล	2 (33.3)	2 (33.3)	2 (33.3)			0.89	4.0	มาก
3	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนรู้สึกรัก ห่วงแหนทรัพย์สินภายในท้องถิ่น	3 (50.0)	2 (33.4)	1 (16.6)			0.81	4.3	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจของชุมชนหลัง การใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					S.D.	$\bar{X}$	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4	หลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของป่า	4 (66.6)	2 (33.4)				0.51	4.6	มากที่สุด
5	นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน	4 (66.6)	1 (16.7)	1 (16.7)			0.83	4.5	มากที่สุด
6	นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ตรง	4 (66.6)	2 (33.4)				0.51	4.6	มากที่สุด
7	นักเรียนได้รับความรู้เรื่องป่าของชุมชน	3 (50.0)	3 (50.0)				0.54	4.5	มากที่สุด
8	นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความเกื้อกูลกันของป่ากับชุมชน	1 (16.7)	5 (83.3)				0.40	4.1	มาก
9	นักเรียนเห็นคุณค่าในการนำผลการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1 (16.7)	3 (50.0)	2 (33.3)			0.75	3.8	มาก
10	กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจ		6 (100.0)				0.00	4.0	มาก
11	ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า	2 (33.3)	4 (66.7)				0.51	4.3	มากที่สุด
12	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น	1 (16.7)	4 (66.6)	1 (16.7)			0.63	4.0	มาก
13	นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	3 (50.0)	2 (33.3)	1 (16.7)			0.81	4.3	มากที่สุด
14	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนมีความน่าสนใจ	3 (50.0)	2 (33.3)	1 (16.7)			0.81	4.3	มากที่สุด
15	นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย	2 (33.3)	4 (66.7)				0.51	4.3	มากที่สุด
16	นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น	5 (83.3)	1 (16.7)				0.40	4.8	มากที่สุด
17	มีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนมากขึ้น	3 (50.0)	3 (50.0)				0.54	4.5	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจของชุมชนหลังการใช้หลักสูตร	ความพึงพอใจร้อยละ					S.D.	$\bar{X}$	ความหมาย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
18	มีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมากขึ้น	1 (16.7)	4 (66.6)	1 (16.7)			0.63	40	มาก
19	สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3 (50.0)	2 (33.3)	1 (16.7)			0.81	43	มากที่สุด
$\bar{X}$ รวมทั้งหมด 81.2								42	มากที่สุด

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า ระดับความพึงพอใจของชุมชนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน จำนวน 6 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมความพึงพอใจของชุมชนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2

หัวข้อที่ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผล ทำให้นักเรียนรู้สึกรักหวงแหน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของป่า มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องป่าของชุมชนโดยการใช้ประสบการณ์ตรง ทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตัวเอง และมีกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม อีกทั้งชุมชน โรงเรียน ยังได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนมีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนมากขึ้น และพึงพอใจกับวิธีการสอน และเนื้อหาในหลักสูตร เนื่องจากสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

หัวข้อที่ชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ หลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผล ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความเกื้อกูลกันของป่ากับชุมชน และเห็นคุณค่าในการนำผลการเรียนรู้เรื่องป่าของชุมชนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น มีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนมากขึ้น

4. แบบทดสอบความคิดเห็นนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่องป่าของชุมชน

การตอบแบบสอบถามความคิดเห็นในครั้งนี้ คือ นักเรียนห้อง ม.1/1 จำนวน 36 คน แต่เนื่องจากวันที่ทำกิจกรรมมีนักเรียนที่ทำแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งสิ้น 29 คน ส่วนอีก 7 คนไม่มาโรงเรียน จึงทำให้ไม่ได้ทำแบบสอบถามในครั้งนี้ ผลเป็นดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมต่างๆ หลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน

บทที่	ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยรวม	ความหมาย
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ เรื่องป่าไม้ 1.1 ความหมายและชนิด ของป่าไม้ในประเทศไทย	1. วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ ชุมชนที่ 15)	4.1	มาก
	2. เนื้อหา	4.0	มาก
	3. กิจกรรมและสื่อประกอบการ เรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	4.0	มาก
	4. เวลา	3.8	มาก
	5. สถานที่	3.9	มาก
1.2 องค์ประกอบของป่า ทั้งพืช สัตว์ ดิน และน้ำ	1. วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ชุมชนที่ 15)	4.0	มาก
	2. เนื้อหา	4.0	มาก
	3. กิจกรรมและสื่อประกอบ การเรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	4.0	มาก
	4. เวลา	4.3	มากที่สุด
	5. สถานที่	4.2	มากที่สุด
1.3 วิธีการจัดการใช้ ประโยชน์จากป่าโดยทั่วไป ของพื้นที่ในประเทศไทย	1. วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและ พัฒนาวนศาสตร์ ฯลฯ)	4.0	มาก
	2. เนื้อหา	4.0	มาก
	3. กิจกรรมและสื่อประกอบ การเรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	4.0	มาก
	4. เวลา	4.2	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

บทที่	ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยรวม	ความหมาย
	5. สถานที่	4.2	มากที่สุด
บทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชน ตะโหนด			
2.1 ลักษณะทางกายภาพ	1. วิทยากร (วรรณ ขุนจันทร์ บุญชม เพ็ญจรัส)	3.6	มาก
	2. เนื้อหา	4.0	มาก
	3. กิจกรรม และ สื่อ ประกอบ การเรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	4.0	มาก
	4. เวลา	4.3	มากที่สุด
	5. สถานที่	4.2	มากที่สุด
2.2 วิธีการจัดสรรการใช้ ประโยชน์จากป่าของพื้นที่ ต.ตะโหนด	1. วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ชุมชนที่ 15)	4.1	มากที่สุด
	2. เนื้อหา	4.1	มาก
	3. กิจกรรม และ สื่อ ประกอบ การเรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	4.1	มาก
	4. เวลา	4.3	มากที่สุด
	5. สถานที่	4.1	มาก
2.3 การรวมกลุ่มในการ จัดสรรป่าใน ต.ตะโหนด	1. วิทยากร (วรรณ ขุนจันทร์ บุญชม เพ็ญจรัส)	4.0	มาก
	2. เนื้อหา	4.1	มาก
	3. กิจกรรม และ สื่อ ประกอบ การเรียนรู้ (ใบความรู้ รูปภาพ)	3.8	มาก
	4. เวลา	4.5	มากที่สุด
	5. สถานที่	4.2	มากที่สุด
บทที่ 3 การใช้ประโยชน์จาก ป่า			
3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า	1. วิทยากร (สมบูรณ์ ช่วยราชการ เสริน เพชรทอง พันธุ์ ช่วยชุมชนชาติ)	4.6	มากที่สุด
	2. เนื้อหา	4.2	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

บทที่	ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยรวม	ความหมาย
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.0	มาก
	4.เวลา	4.1	มาก
	5.สถานที่	3.8	มาก
3.2 ความถี่ของชุมชนกับป่า	1.วิทยากร (สมบูรณ์ ช่วยราชการ เสรีน เพชรทอง พันธุ์ ช่วยชุมชนชาติ)	4.0	มาก
	2.เนื้อหา	3.9	มาก
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	3.9	มาก
	4.เวลา	4.4	มากที่สุด
	5.สถานที่	4.1	มาก
3.3 สภาพการดำรงชีวิตของป่า ทั้งพืช และสัตว์	1.วิทยากร (สมบูรณ์ ช่วยราชการ เสรีน เพชรทอง พันธุ์ ช่วยชุมชนชาติ)	4.0	มาก
	2.เนื้อหา	4.0	มาก
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	3.9	มาก
	4.เวลา	4.2	มากที่สุด
	5.สถานที่	4.3	มากที่สุด
3.4 สมุนไพร	1.วิทยากร (กมล ขุนจันทร์ ประสิทธิ์ ขุนจันทร์ ประเทือง ขุนจันทร์)	4.0	มาก
	2.เนื้อหา	3.8	มาก
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.0	มาก
	4.เวลา	4.0	มาก
	5.สถานที่	3.9	มาก
3.5 อุปกรณ์ : เครื่องมือของคนในการอยู่ร่วมกับป่า และเครื่องมือในการทำยาป่า	1.วิทยากร (กมล ขุนจันทร์ ประสิทธิ์ ขุนจันทร์ ประเทือง ขุนจันทร์)	3.8	มาก
	2.เนื้อหา	4.1	มาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

บทที่	ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยรวม	ความหมาย
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.0	มาก
	4.เวลา	3.9	มาก
	5.สถานที่	4.0	มาก
3.6 วิธีการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน: การนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ และถ่ายทอด	1.วิทยากร (กมล ขุนจันทร์ ประสิทธิ์ ขุนจันทร์ ประเทือง ขุน จันทร์)	4.0	มาก
	2.เนื้อหา	4.0	มาก
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.1	มาก
	4.เวลา	4.0	มาก
	5.สถานที่	4.0	มาก
บทที่ 4 การอนุรักษ์ 4.1 ผลดีและผลเสียของป่าไม้	1.วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ชุมชนที่ 15)	4.1	มาก
	2.เนื้อหา	4.2	มากที่สุด
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.1	มาก
	4.เวลา	3.9	มาก
	5.สถานที่	3.9	มาก
4.2 ความเสื่อมโทรมของป่า ไม้ทั้งจากการกระทำโดย ธรรมชาติและมนุษย์	1.วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ชุมชนที่ 15)	4.0	มาก
	2.เนื้อหา	3.8	มาก
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	4.6	มากที่สุด
	4.เวลา	3.7	มาก
	5.สถานที่	3.8	มาก
4.3 การอนุรักษ์	1.วิทยากร (ศูนย์ศึกษาและพัฒนา วนศาสตร์ชุมชนที่ 15)	3.7	มาก
	2.เนื้อหา	3.9	มาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

บทที่	ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยรวม	ความหมาย
	3.กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้	3.9	มาก
	4. เวลา	3.8	มาก
	5. สถานที่	3.8	มาก

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า ระดับความคิดเห็นของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน จำนวน 29 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมความคิดเห็นของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน นักเรียนมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ในบทที่ 4 การอนุรักษ์ ห้วยร่องย้อยที่ 4.2 ความสัมพันธ์ของป่าไม้ทั้งจากการกระทำโดยธรรมชาติและมนุษย์ ในเรื่องกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.6 เนื่องจากกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ใช้เกมเป็นสื่อในการเรียนรู้ นักเรียนจึงเกิดความสุขและมีความสุข ทำให้เป็นการเรียนแบบเรียนปนเล่น ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนที่น้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.6 ในบทที่ 2 ลักษณะป่าของชุมชนตะโหมด ห้วยร่องย้อยที่ 2.1 ลักษณะทางกายภาพ ในเรื่องวิทยากรถ่ายทอดความรู้ จัดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในลักษณะการพูดบรรยาย ขาดสื่อประกอบในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจฟัง ประกอบกับจำนวนนักเรียนที่มากเกินไป ทำให้เสียงดังแข่งกับวิทยากร ความสนใจของนักเรียนจึงลดลงไปด้วย

สามารถสรุปประเด็นเรื่องวิทยากร เนื้อหา และกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนรู้ในแต่ละประเด็นที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้ดังนี้

1. วิทยากร นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นวิทยากรในบทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า ห้วยร่องย้อยที่ 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า มีความเหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับ 4.6 จากการสังเกตพบว่าวิทยากรให้ความเป็นกันเอง พูดเสียงดังฟังชัด ประกอบกับการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่น่าสนใจจึงทำให้นักเรียนมีความสนใจ อยากเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีความสุข

2. เนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหาในบทที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า ห้วยร่องย้อยที่ 3.1 การใช้ประโยชน์จากป่า มีเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับ 4.2

เนื่องจากวิทยากรสามารถอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจโดยใช้ภาษาที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย ประกอบกับน้ำเสียงที่ดังและชัดเจนเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเข้าใจเรื่องที่เรียน

3. กิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนและสื่อประกอบการเรียนรู้นั้นบทที่ 4 หัวเรื่องย่อยที่ 4.2 ที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ที่ระดับ 4.6 เนื่องจากวิทยากรใช้เกมเป็นสื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและสนุกกับสิ่งที่เรียน

2. ปัจจัย และเงื่อนไขที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการวิจัย

การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนมีทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อและเป็นอุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขที่มีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ก. ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนประสบความสำเร็จแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) โรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร นโยบายของโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) ชุมชน ได้แก่ การเข้ามาของกลุ่มองค์กรต่างๆ และการรวมกลุ่ม และ 3) ผู้วิจัย

โรงเรียน

1. การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ต่างให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีวิสัยทัศน์ที่มีความเข้าใจลักษณะการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียน โดยอนุญาตให้ครูและชุมชนได้ร่วมจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ถึงแม้ผู้อำนวยการและผู้ช่วยไม่ได้เข้าร่วมการประชุมทุกครั้ง แต่ก็ยังคงยึดติดตามข่าวคราวความคืบหน้าของงานอยู่เสมอ พร้อมทั้งให้กำลังใจและแนวทางในการแก้ไขปัญหา จากการเอาใจใส่ต่างๆ เหล่านี้ของผู้บริหารล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กระบวนการบูรณาการสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ดี

2. นโยบายของโรงเรียน

ตามพันธกิจและแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน และการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ในการประสานความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียน

เกิดความรัก ห่วงเห่น ภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ทำให้ครูมีความตื่นตัวมากขึ้นในการเข้าร่วมกระบวนการบูรณาการ และต้องจัดการเรียนการสอนที่ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

เนื่องจากโรงเรียนประจำบางเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน และเมื่อมีกิจกรรม ต่างๆ ทั้งครูและนักเรียนจะไปช่วยงานชุมชน และร่วมกิจกรรมของสถานวัดตะโหมด เช่น นำ นักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ ร่วมกิจกรรมตักบาตรเทโว และให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาสอนวิชาตะโหมดศึกษา การ ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น เหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างชุมชนและโรงเรียน ทำให้เมื่อมีการประชุมระดมความคิด ทุกฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็น อย่างมั่นใจ ไม่ประหม่า เพราะทุกคนมีความสนิทสนมกัน ส่วนบรรยากาศในที่ประชุมก็ไม่มี ความตึงเครียด ทำให้การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนสามารถเกิดขึ้นได้

ชุมชน

1. การเข้ามาของกลุ่มองค์กรต่างๆ

เนื่องจากชุมชนตะโหมดเป็นชุมชนที่เป็นที่รู้จักของสังคมภายนอกมากขึ้น จึงมี กลุ่มต่างๆ เข้ามาเยี่ยมเยือน ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนความรู้อยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นการ ตื่นตัวของชุมชน และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้แก่ชุมชน ได้พบปะกับบุคคลที่มีความแตกต่าง กัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ชุมชน ตลอดจนเป็นการทำให้ชุมชนมีความคุ้นเคย และไม่รู้สึกระหม่ากับการที่มีคนเข้ามาในชุมชน ทำ ให้เมื่อมีการประชุมระดมความคิดผู้เข้าร่วมสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจ และยอมรับใน ความคิดของผู้อื่น ทำให้การประชุมแต่ละครั้งเป็นการพูดคุยเพื่อหาข้อสรุปที่ตรงกันมากกว่าการ ประชุมที่เป็นทางการ

2. การรวมกลุ่ม

ชาวชุมชนตะโหมดมีการรวมกลุ่มผู้มีอุดมการณ์เดียวกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น กลุ่มสถานวัด กลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มป่าชุมชนเขาหัวช้าง กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น การรวมกลุ่มคนในชุมชนเป็นพลังงานขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง ได้ เนื่องจากเป็นการรวมบุคคลหลายคน หลายความคิด เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่ง กันและกัน การที่ชุมชนได้เข้าร่วมงานวิจัยต่างๆ เช่น การวางแผนงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การ รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเทคนิควิธีการระดมความคิด ชุมชนได้นำประสบการณ์จากการ เรียนรู้จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน และสามารถบริหารงานได้

อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกระบวนการบูรณาการในครั้งนี้ทุกกลุ่มต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเข้าร่วมกระบวนการเนื่องจากต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้กระบวนการบูรณาการสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีจนสามารถนำไปใช้ในระบบโรงเรียนได้

ผู้วิจัย

การที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาร่วมกับโรงเรียนและชุมชนเป็นการช่วยกระตุ้นให้ทั้งโรงเรียนและชุมชนเกิดแนวคิด ร่วมพิจารณาแนวคิดด้วยกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อสร้างงานหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนสามารถนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ ตลอดจนช่วยในการจัดประชุมระดมความคิด และติดตามงานต่างๆ ที่ครูและชุมชนอาจจะไม่มีเวลาทำได้

เงื่อนไข

1. การเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

โรงเรียนประชาบำรุง เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จึงทำให้มีความตื่นตัวในเรื่องการจัดทำหลักสูตร และต้องมีการบูรณาการการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ข. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

จากกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ได้ใช้การมีส่วนร่วมของครู และชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับประโยชน์ด้วยกัน พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในส่วนของครู ได้แก่ ภาระงานของครูผู้สอน ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ ทักษะคติของครูต่อชาวบ้าน และความไม่สามัคคีกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ฝ่ายชุมชนได้แก่ภาระงาน และเวลานับเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อกระบวนการบูรณาการ ดังต่อไปนี้

1. ครู

1.1 ภาระงาน

- ภาระส่วนตัว ครูที่เข้าร่วมการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดประชุมจึงต้องเป็นวันเสาร์ – อาทิตย์ หรือในวันที่ครูผู้สอนว่างเว้นจากภาระงาน

- ภาระงานจากทางโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนประจำรุ่งเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 จึงทำให้มีภาระงานที่รับผิดชอบมากขึ้น และเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภายในตำบล หรือในตัวอำเภอ ตลอดจนการมีภาระงานเรื่องเอกสารที่ครูต้องรับผิดชอบ ดังนั้นทั้งภาระงานส่วนตัว และภาระงาน

โรงเรียนทำให้ครูผู้เข้าร่วมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้าน ส่งผลให้มีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงไม่สามารถเข้าประชุมตามเวลาที่กำหนดได้ จึงต้องยืดหยุ่นและปรับตามสถานการณ์ เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ และในวันจัดกิจกรรมเดินป่า อาจารย์บางท่านไม่สามารถไปดูแลนักเรียนได้ ทำให้จำนวนนักเรียนไม่พอดีกับผู้ดูแลนักเรียน ทำให้เกิดการดูแลไม่ทั่วถึง นักเรียนบางส่วนคุยกันส่งเสียงดังจนไม่ได้ยินวิทยากรพูด ส่งผลให้การเรียนรู้ลดลงไปด้วย

1.2 ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการ เนื่องจากครูยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดิม การสอนของครูจึงเป็นการสอนที่เกิดจากประสบการณ์สอนที่ผ่านมา และครูขาดการค้นคว้าหาความรู้ เทคนิควิธีการสอนสมัยใหม่มาเพิ่มเติม จึงทำให้ครูที่เข้าร่วมบูรณาการไม่มั่นใจในศักยภาพของตัวเอง และไม่แน่ใจว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการจะถูกต้องหรือไม่เพียงใด

1.3 ทักษะคติของครูต่อชาวบ้าน ครูยังมีความคิดว่าการที่จะนำชุมชนเข้ามาร่วมวางแผนจัดการเรียนการสอนนั้นคงจะทำให้กระบวนการมีความล่าช้า เนื่องจากครูคิดว่าชุมชนคือผู้ไม่มีความรู้ด้านวิชาการ จะเข้ามาวางแผนจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร แต่ชุมชนน่าจะเข้ามาโดยการเชิญให้เป็นครูภูมิปัญญาในการถ่ายทอดมากกว่าการคิดแผนการเรียนรู้ จากทัศนคติของครูดังกล่าวทำให้กระบวนการในการระดมความคิดมีความล่าช้าไป ดังนั้นครูจึงควรเปิดใจให้กว้างเพราะครูไม่ได้เป็นผู้รู้ไปหมดทุกเรื่อง การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันถือเป็นโอกาสที่ดีที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ความไม่สามัคคีกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ปัญหาความขัดแย้งกันเองของบุคลากรภายในโรงเรียนส่งผลให้กระบวนการมีความล่าช้า เนื่องจากมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน

2. ชุมชน

2.1 ภาระงาน เนื่องจากทีมผู้เข้าร่วมงานวิจัยทางชุมชนต่างก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งที่เป็นหน้าที่ด้านครอบครัว และหน้าที่ทางด้านการพัฒนาชุมชน ดังนั้นหากมีการประชุมก็ต้องจัดในวันที่ทางชุมชนว่างเว้นจากงานทั้งสอง อีกทั้งทางชุมชนได้มีองค์กรภายนอกเข้ามาอยู่เรื่อยๆ ต้องทำกิจกรรมหรือประชุมอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้หากวันและเวลาในการประชุมซ้ำซ้อนกันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นเวลาการประชุมไปตามความเหมาะสม

2.2 เวลา เมื่อมีงานต่างๆ เช่น งานบวชนาค งานแต่งงาน หรืองานศพ ทีมผู้เข้าร่วมฝ่ายชุมชนจะไม่มีใครว่างเข้าร่วมประชุม เพราะต้องไปช่วยในงาน ทำให้การจัดประชุมจึงต้องปรับเปลี่ยนเวลาในการนัดประชุมไปตามสถานการณ์ เพื่อให้งานสามารถดำเนินการต่อไปด้วยดี

2.2 ปัจจัย และเงื่อนไขที่มีต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการไปใช้

ก. ปัจจัยสนับสนุน

1. แหล่งทรัพยากรภายในชุมชน ชุมชนตะโหมคจัดได้ว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (ชฎยวรรณ นนทพุทธ: 2546) มีแหล่งทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ และสถานที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ภายในชุมชนของตนเอง ดังที่หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการที่ชุมชนตะโหมคมีแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน ทำให้การนำหลักสูตรแบบบูรณาการท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชนไปใช้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

2. กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและความตั้งใจ นำมาซึ่งการเรียนอย่างสนุกสนาน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู และครูภูมิปัญญา ทำให้การเรียนเปรียบเสมือนการเรียนเพื่อรู้และเล่นอย่างผสมกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง ได้ไปศึกษานอกห้องเรียน และได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความสุข

3. ผู้บริหาร ความร่วมมือของผู้บริหารในการเป็นที่ปรึกษา และเห็นความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชน โดยได้ร่วมรับทราบและอนุญาตให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือจากผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนในการอำนวยความสะดวก

สะดวก และเป็นທີ່ปรึกษาเรื่องการจัดการเรียนเป็นผลให้การเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องแบบบูรณาการป่าของชุมชนสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี

ข. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการไปใช้

1. **การจัดการเรียนหรือคาบเวลา** การบูรณาการถ้าจัดการเรียนหรือคาบเวลาไม่ลงตัวก็จะเป็นจริงได้ยาก ซึ่งโรงเรียนประจำบารุงก็เกิดปัญหานี้เช่นกัน เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นเดิมเรื่องป่าของชุมชนจัดอยู่ในวิชาตะโหมคศึกษาซึ่งเป็นวิชาเลือก เมื่อนำรายวิชาต่างๆ เข้ามาร่วมบูรณาการซึ่งเป็นวิชาบังคับทำให้มีปัญหารื่องจำนวนนักเรียน เพราะวิชาเลือกเป็นวิชาที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความชอบ ส่วนวิชาบังคับนักเรียนต้องเรียนหมดทุกคนจึงต้องเปลี่ยนหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนมาจัดอยู่ในสาระเพิ่มเติมวิชาสังคมศึกษาที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน และเนื่องจากในวิชาภาษาไทยเรื่องที่สอนนักเรียนนั้นอยู่ในเทอมที่ 2 ต้องปรับเปลี่ยนมาเรียนในเทอมที่ 1 แทน แต่ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะหมดไปหากทุกฝ่ายร่วมมือกัน และเข้าใจปัญหา ก็จะสามารถจัดอุปสรรคเหล่านี้ไปได้ ตลอดจนสามารถดำเนินการเรียนการสอนจนสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นครูจึงควรจัดการเวลาเรียนหรือคาบเวลาให้พอเหมาะพอดีกันจะทำให้ทั้งตัวครูและนักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับร่วมกับวิชาอื่นๆ ได้

2. **นักเรียนไม่เห็นคุณค่าในเรื่องใกล้ตัว** นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในพื้นที่และเคยเข้าไปศึกษาในป่าของชุมชนมาแล้วตอนเรียนประถมปีที่ 6 ทำให้มีพื้นฐานในการเรียนซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีแต่เมื่อเข้าไปศึกษาพื้นที่เดิม และได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสัมผัสอยู่เสมือนถือว่าเป็นสิ่งที่ตนเองรู้แล้ว นักเรียนบางส่วนจึงไม่สนใจที่จะเรียนรู้

3. **จำนวนนักเรียน** จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเดินป่ากิจกรรมทำลูกกวาดสมุนไพร มีมากเกินไปทำให้การดูแล และการควบคุมตลอดจนการให้ความรู้ไม่ทั่วถึง

4. **สภาพภูมิอากาศ** เนื่องจากในวันที่จัดกิจกรรมร่วมกิจกรรมเดินป่า สภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวย มีฝนตกลงมาเล็กน้อยทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียนรู้

5. **การคมนาคม** เนื่องจากระยะทางเข้าไปแหล่งเรียนรู้ป่าของชุมชนเป็นเส้นทางที่ไม่มีรถประจำทางผ่าน ทำให้การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เป็นไปด้วยความลำบาก ส่งผลให้ไปถึงยังแหล่งเรียนป่าของชุมชนช้า เวลาในการเรียนรู้จึงต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย ทำให้กลับช้ากว่าเวลาที่กำหนด ทำให้ผู้ปกครองที่มารอรับนักเรียนต้องเป็นกังวล

6. การประสานงาน การขาดการประสานงานในช่วงกิจกรรมเดินป่า พบว่า ครู และครูภูมิปัญญาขาดการประสานงานระหว่างกัน ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการสอน ส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ไม่ต่อเนื่อง และไม่เกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน

3. ผลจากการบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนของผู้ร่วมทีมวิจัยที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม

จากการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้เข้าร่วมทีมวิจัยอันเนื่องมาจากกระบวนการบูรณาการแบบมีส่วนร่วม ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ก. ชุมชน

1. ด้านความรู้ มีการทบทวนความรู้เก่า และพยายามที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่ม เพื่อช่วยในการถ่ายทอดให้เด็กได้ความรู้อย่างเต็มที่ สามารถนำความรู้เรื่องบูรณาการไปใช้ในการทำงานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ เพราะชุมชนในปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรต่างๆ เข้ามาในชุมชนมากมายจึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะนำความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้
2. ด้านทัศนคติ มีความภาคภูมิใจในตัวชุมชน รู้สึกว่าชุมชนมีค่า ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และมีครูภูมิปัญญาสามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้เด็กได้ และได้ร่วมทำแผนการสอนที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนว่าแผนการสอนเป็นอย่างไร และหมายถึงอะไร
3. ด้านทักษะ การเป็นครูภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่คนรุ่นหลัง

ข. วิทยากร

1. ด้านความรู้ ได้เรียนรู้ในเรื่องการทำแผนการสอน การถ่ายทอดความรู้
2. ด้านทัศนคติ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ ครู เด็ก ทำให้มีความสนิทสนมกันมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในการนำเสนอผลของนักเรียน ที่เกิดจากสิ่งของตนเองได้ให้ความรู้ไป ดังที่สมบูรณ์ ช่วยราชการ กล่าวว่า “รู้สึกภาคภูมิใจที่เห็นนักเรียนสามารถออกมานำเสนอความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาเรื่องป่าของชุมชน โดยที่มีตนเองและครูภูมิปัญญาท่านอื่นซึ่งเป็นคนในชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้”
3. ด้านทักษะ มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ทำให้มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก

ค. ครู

1. ด้านความรู้ เกิดการเรียนรู้เทคนิคการสอนมากขึ้น การเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเท่านั้น และไม่จำเป็นที่ครูจะเป็นฝ่ายสอนเพียงผู้เดียว ครูก็สามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กได้

และยังได้ค้นพบแหล่งความรู้ เช่น ครูภูมิปัญญาที่มีความสามารถซึ่งเป็นบุคคลในชุมชน สถานที่เรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเช่นกัน

2. ด้านทัศนคติ การจัดการกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน อาจารย์ผู้มีส่วนร่วมได้สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบูรณาการหลักสูตรดังกล่าว ดังนี้

สุเทพ เรืองคล้าย (วิชาภาษาไทย) “การเรียนการสอนที่让孩子ได้เรียนรู้ในเรื่องที่เด็กสามารถสัมผัสได้จริงทำให้เด็กสามารถจดจำได้ดีและนาน พร้อมทั้งรู้สึกสนุกสนานกับการเรียน”

สมใจ ชนะสิทธิ์ (วิชาภาษาอังกฤษ) “กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเพราะทั้งครูและนักเรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน เช่นเดียวกันกับตนเองที่ได้เรียนรู้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นของตัวเองเรื่องป่าของชุมชน”

ศิริลักษณ์ เกิดขุมทอง (วิชาสุขศึกษา) “เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพราะสามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสนุกสนานกับการเรียน”

ภมร พลเพชร (วิชาวิทยาศาสตร์) “เมื่อได้ไปเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ณ แหล่งเรียนรู้ป่าของชุมชน มีความรู้สึกที่เราต้องรักษาป่าของชุมชนเอาไว้เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน และบุคคลที่สนใจต่อไป”

พันทวี พักทอง (วิชาสังคมศึกษา) “รู้สึกภาคภูมิใจ และยอมรับในความคิด ความรู้ และประสบการณ์ของคนในชุมชนมากขึ้น”

3. ด้านทักษะ นำเทคนิคการสอนที่หลากหลายไปใช้ในรายวิชาของตัวเอง เพราะกิจกรรมที่หลากหลายทำให้เด็กสนใจ และมีความสุขกับการเรียน

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน เจ็อนใจและปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าของชุมชน ผลจากการบูรณาการเรื่องป่าของชุมชนของผู้ร่วมที่วิจัยที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยโดยผู้วิจัยจะขอนำเสนอต่อไปในบทที่ 5